Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШИНАРА, 22 ДЕКАБРЬ, 1987 ШУ. ★ № 153 (7499). ★ Мах 3 коп.

ХУРГЙОЛЧА КПСС НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА ПЛЕНУМАХ

КПСС ЦК июньски (1987 ш.) Пленума решенега хьежжа, 1988 шера январь бекъабенначул тIехьагIа КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пленум чакхъяккха лерхI. Перестройкана кулгалдара парте обкома бюро а секретарий а отчет ювцаргья цига.

Цунца дувзаденна КПСС обком кхайк коммунисташка, республика берригача къахьегамхошка пленум кийчъеча хьинаре дакъалацар дехаш, КПСС обкома бюро а секретарий а балха хьакъехьа шоашта хетар а хилча бакъахьа да аьнна хетар а алар дехаш. Иштта дех партийни, советски, боахама органий, общественни организацей, къахьегама коллективай балха тIа демократи дIахо дегIайоалаяра, дисциплина а порядок а чIоагIъяра дича шоашта бакъахьа хетарех хоам белга.

Цу хьакъехьа шоашта хилча бакъахьа хетачох язде е телефонаца хоам бе КПСС обкома организационно-партийни балха отделе. Телефонаш №№ 2-54-03, 2-08-48.

«Сердало» газета редакце телефонаш №№ 2-45-57, 2-53-12.

Яхьа дневник

ЛаьрхIар кхоачашду

Шерра социалистически яхь йоаржаьй Грозненски электромеханически завода болхлоша пятилетка шоллагIча шера плани тIайъца декхараши ханал хьалха кхоачашдара. Яхье баьннараша шоай таронехи кхоачамехи бизза пайда а ийбеш, денгара денга дикагIа хулийт шоай производственни хьокхамаш. Ер шу доладелча денз цар пачхаьалкхен планагIа лаьрхIачул совгIа ехкай 314 эзар сома маьха продукци, заданел совгIа арахийцай 96 эзар сом мах бола товарни продукци.

Производства эффективность лакхъяра тIехьа лоаттабеча къовсаме а дика ка йоалаш хьайоагIа завода коллектив. Къахьегама овсарле лакхъяра цхьайтта бетта задани 105,7 процент кхоачаш а яь, соахка укх хана хинначул 9,3 процент лакхъяьй из. Духхьал из лакхъяра чотагIа хьаяьй по планал совгIа ара мел хийца товарни продукци. Арахецача продукцега дIабола мах лохбарах укх шера кходаьл ткъеста эзар сом. ЙоагIачул дукхагIа продукци маьхалъяккхарах, бийдал, металл, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах ер шу доладелча денз планал совгIа 31 эзар сом пайда баьб пачхаьалкхенна. Цу юкъа цар заданел совгIа арахийцад 268,7 эзар сома маьха халкъа эша товараш.

Уж толамаш доахача дизза дакъа а лоацаш, хадданза социалистически яхье хьалха латташ я Казак Николай Николаевича кулгалдеча электроконструкце цеха коллектив.

Деша дай бац

Пачхаьалкхен плани шоаш тIайийца доккхий социалистически декхараши толаме кхоачаши тIехкхоачаши деш, бIубенна къахьегаш дIадоладир шийтталагIча пятилетка шоллагIа шу Грозненски «Металлотара» завода болхлоша. Цхьабакъда, укх тIеххьарча бетташка тIехьаюсаш хьайоагIа цу предприяте коллектив. Шу доладелча денз бaьча балха итогашка хьежача, гуш да тахан арча денга кхачалехьа шин бетта дола декхараш цунна тIадисалга. ДIабахача цхьайтта бетта цо ара ца хецаш йисай 295 эзар сома маьха товарни продуци, хIаьта ца йохкаш йиса тайп-тайпара продукци 403 эзар сом мах болаш я.

Гьнна лоархIаяьяц завода коллектив ший потребителашта продукци лоаттаяра долча договорни декхарех а. Цо ший смежникашка дIабахача цхьайтта бетта дIа ца кхоачийташ йиса товарни продукци 175 эзар сома маьха я. Къахьегама овсарле лакхъяра план 87 процент мара кхоачашъяьяц предприяте болхлоша. Оттабаьча боарамал дукхагIа арахецача продукцега дIадахийтад 83 эзар сом. Долче, пачхаьалкхенна пайда бара план а кхоачашйиц цар. Цу хьокхамашка диллача укх шера тIанийца декхараш а шин шера план а кхоачашъярга а дог доахилга дац завода коллектива.

Предприятерча цехашта юкъе керттерчарех лоархIаш я Плиев Iалихана кулгалдеча аьшка бешкаш еча цеха коллектив. Предприяте коллективана тIадиса пачхаьалкхен декхар дукхагIча даькъе цун бехкагIа тIадиса да.

ВЕЖАРИЙ РЕСПУБЛИКАЙ ГIУЛАКХАШ

1987 ШЕРА ЦХЬАЙТТА БЕТТА ПРОМЫШЛЕННОСТО БАЬЧА БАЛХА КЕРТТЕРА ХЬОКХАМАШ проценташца

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балхарой АССР	Дагестански АССР
Продукци маьхалъяккхара план кхоачашъяр	101,2	101,8	100,4	104,0
Къахьегама овсарле лакхъяра план кхоачашъяр	103,7	103,1	101,4	103,0
Къахьегама овсарле дегIаяр	103,8	105,3	104,4	106,0
Товарни продукци дегIаяр	103,2	105,2	104,6	108,5
Поставкаш яра декхараш а тIехьа дIалаьрхIача продукци маьхалъяккхара план кхоачашъяр	98,3	99,1	98,4	97,4
Къахьегама овсарле лакхъяра чотагIа планал совгIа арахийца продукци	100,0	100,0	96,0	77,6

МИШТА КХОАЧАШДУ ДЕКХАРАШ

ЛЕРТТIА КИЙЧО ЦА ЙИЧА...

ХьатIадоагIача шера 1 январе денз массанахьа а юкъедоаладу пачхаьалкхен предприятех (объединенех) дола СССР Закон. Иззача хозрасчетен шоаш - шоашта финансировани ярен хьалашка болх бе доладу промышленноста керттера доакъош, еррига транспорт, агропромышленни комплекса дукха участкаш.

Вай республике укх шера самоокупаемостен шоаш-шоашта финансировани ярен хьалашка болх беш хиннай итт предприяти. Белгалдаккха деза, цу кердача хIамах царех цхьаяраш лоархIа ца яьлга.

Из хилар «Красный молот» заводе. ХIана нийсделар из, фуд цун бахьанаш, фу де деза вай республике йоккхагIчарех йолча цу коллектива сий юхаметтаоттадара, радикальни экономически реформа юкъейоалара, араьчул тIехьагIа производства эффективность айяра, арахеца продукци дикагIа хилийтара.

Цу хаттараршта жоп лахар дуьхьа вIашагIкхийтар тхо «Красный молот» завода директора экономически детташта йолча заместителаца Родионова Алла Николаевнайца. Цо аьлар:

— Укх шера 1-ча январе денз йиззача хозрасчета, оахоша - тхоашта финансировани яра, самоокупаемоста хьалашка болх беш да тхо. Цунца цхьана предприяте юкъейоалайир госприемка а. Цох чакхйоал бахача наха эшача гIулакхашта лаьрхIа заводе хьа мел ю продукци. 60 процент мехкдаьтта промыслови оборудовани. Цул совгIа, оаха кхоачашду пачхаьалкхен планагIа дола заказаш. Духхьал дIааргда аз, госприемка юкъейоалаяьчул тIехьагIа наьха санна кIезигъеннай рекламацеш. Хьалха хинначул дикагIа я хIанз оаха хьаю мехкдаьтта промыслови оборудовани.

— Алла Николаевна, ер шу доладелча денз шун заводо договорашка хьежжа потребителашка дIакхачнийтаяц 9,1 миллион сома маьха продукци. Из бахьанце дукха гIодаш такха дийзад шун. Мишта нийсденнад из? Малав цу гIулакха бехке?

— Бакъдар вай дувце, цу даькъе керттера бехк тIабуж чоалханеча производства дерригача доакъой болх лерттIа вIаштIехьбаккха низ дIа ца кхаьчача завода администрацена, партийни комитета, профсоюзни а комсомольски а оргагнизацешта. Белгалдаккха деза цхьаькха хIама а. Цехий начальникаша, мастераша де мел доагIар дыц оборудованех лерттIа пайда эцара, дисциплина чIоагIъяра, наьха инициатива сомаьккхара. Из бахьан долаш дукха ха зехьа йоаю, брак йола продукци арахец.

Тха бехкагIа нийсденнача цу кхоачамбоацараршта а гIалаташта а IотIакхийтар кхыдараш. ХIаьта царех эггара чIоагIагIа балха Iеткъар да дуккха комплектующи изделеш кхычахьара ханнахьа хьатIакхухьаш ца хилар. Масала, хьалхарча шин кIира 8—10 процент продукци мара арахецац заводо. ТIаккха дIайолалу «штурмовщина». Цигара хьахул брак йола продукци, рекламацеш. Из гIулакх меттадоаладара хIанз заводе яц мел эша бийдал, материалаш, уж хьаэца ахча. Госбанка № 2 йолча картотека тIа тхо «Iоховшадаь» тоъал ха. Цудухьа тха предприятеца гIулакхаш леладе лац дукххача заводашта.

— ХIана нийсденнад цу тайпара хIама? — хетт аз Алла Николаевнайга.

— Цхьадолча даькъе из хиннад планаш увттаеча органий бехкагIа. Цхьабакъда, кхыбараршта дерригa дIатIадилла гIертар нийса хургдац. ДукхагIа бола бехк тха тхоай ба. Иштача халача финансови хьал тIа оттаргъяцар тха предприяти ерригача службаша ше-шийна финансировани яра лерттIа кийчо яьяларе. Цудухьа хIанз тхо долча вIалла дувцалга а дац самоокупаемость хиларах, хIана аьлча заводо кхоачашйиц производства план. Цул совгIа, нормативал шозза дукхагIа я заводе дуккхача хана денз хьаIоаяь запасаш. ХIаьта уж цхьайтта миллион сома маьха я. Уж неликвидаш, эшаш йоаца бийдал а материалаш лелаярах дукха ахча тел оаха пачхаьалкхенна.

— Болх тоабара, ше-шийна финансировани елга а самоокупаемость хулга а дизза юкъедоаладарга даха дог дац-хьогI?

— Цу даькъе цхьадола хIамаш деш да тхо. Масала, шоллагIа цех бригадни подряда тIа яьккхай, цига юкъейоалаяьй хозрасчет, администрацеи цеха бригадашеи шоайла договораш а оттадаь. ХIанз цеха гIулакхаш тоалуш доагIа, бригадаш планаш кхоачашъе яьннай. ХьатIадоагIача шера 1-ча январе денз предприятех дола СССР Закон юкъедоаладигча заводо ше леладергда ший план вIаштIехьйоаккхилга. Из дош массехказза дийцад къахьегама коллектива совето.

Лоацца аьлча, хIанзарчоа геттара халача финансови хьале я красномолотовций коллектив. Из нийсденнад планирующи органий, завода администраце бехкагIа. Цудухьа хьатIадоагIача шера йиззача хозрасчета тIа, шоаш-шоашта финансировани ярга а самоокупаемостага а йоалача предприятеша укх юхейнсача хана дерригa де деза цу заводе нийсденнар шоайцнга ца хилийтара, экономически реформана лерттIа кийчо яра.

М. МУСИЕВ.

«СОЮЗ ТМ-4» УРАГIДАХАД

ТАСС хоам

Космически аре тахкара программага хьежжа 1987 шера 21 декабре московски ханах 14 сахьати 18 минути яьлча Советски Союзе урагIдахийтад командир СССР летчик - космонавт полковник Титов Владимир Горгиевич, бортинженер Манаров Муса Хираманович, космонавт-тохкамхо Левченко Анатолий Семенович юкъе волча экипажо лехкаш дола «Союз «ТМ-4» яха космически кема.

Полета программагIа лерхI «Союз ТМ-4» яха кема «Мир» яхача Iилма-тохкама комплексаца вIашагIхотта.

Уж цхьана лелача хана «Мир» яхача орбитальни комплекса экипаж — Лаьттана юхерча орбите йIаьххача хана болх беш бола космонавташ Юрий Романенкон Александр Александрови хувцаргба.

«Союз ТМ-4» яхача кема бортови системаш лерттIа болх беш я.

Новкъостий Титов, Манаров, Левченко дика могаш ба.

СУРТА ТIА: «Союз ТМ-4» яхача космически кема хьалхара экипаж (аьрдехьара аьттехьа) — экипажа командир, СССР летчик - космонавт Титов Владимир Георгиевич, бортинженер Манаров Муса Хираманович, космонавт-тохкамхо, СССР заслуженни летчик-испытатель Левченко Анатолий Семенович Ю. А. Гагарина цIерагIча космонавташ кийчбеча Центре.

А. ПУШКАРЕВА сурт. ТАСС фотохроника.

ТИТОВ Владимир Георгиевич

СССР летчик - космонавт Владимир Георгиевич Титов ваьв 1947 шера 1 январе Читински областа городе Сретенске.

1970 шера Ленински комсомола цIерагIара летчикий Черниговски лакхера тIема авиационни училище йистеяьккхачул тIехьагIа летчик-инструктор а волаш тIемафецарча низашка гIулакх деш хиннав, хIаьта цул тIехьагIа авиационни полка звенон командир хиннав. Массехк тайпа самолеташ Iомаяьй. «1 класса тIема летчик», «3 класса летчик-испытатель» яха квалификацеш йолаш ва.

В. Г. Титов — 1971 шера денз Советски Союза Коммунистически парте член.

Космонавтий отряде Владимир Георгиевич дIаязваьв 1976 шера. Ший эггара хьалхара космически полет яьй цо «Союз Т-8» яхача кема командир а волаш 1983 шера апреле.

1987 шера керттерча балха тIара а ца воалаш В. Г. Титова йистеяьккхай Ю. А. Гагарина цIерагIара тIемафецара академи.

МАНАРОВ Муса Хираманович

Муса Хираманович Манаров ваьв 1951 шера 22 марта Баку.

1974 шера Серго Орджоникидзе цIерагIйола Московски авиационни институт йистеяьккхачул тIехьагIа конструкторски бюро болх баьб. Космически техника кийчъеши тохкаши, еш йолча экспериментий анализ еш ва. Ше эрудированнии инициативнии специалист хилар хьахьекхад. «Мир» яха орбитальни станци лелаеча юкъе дакъа лоацаш хиннав полета сменни кулгалхо а волаш.

М. Х. Манаров — 1980 шера денз Советски Союза Коммунистически парте член.

Космонавтий отряде дIаязваьв 1978 шера. «Союз ТМ» яхача кемацеи «Мир» яхача орбитальни комплексацеи еча полеташка кийчвалара йизза курс чакхъяьккхай.

ЛЕВЧЕНКО Анатолий Семенович

СССР заслуженни летчик-испытатель Анатолий Семенович Левченко ваьв 1941 шера 21 мае Харьковски областа городе Краснокутске.

1964 шера летчикий Черниговски лакхера тIема авиационни училище йистеяьккхачул тIехьагIа тIема-фецарча низашка гIулакх деш хиннав.

А. С. Левченко — 1965 шера денз Советски Союза Коммунистически парте член.

1971 шера летчикий-испытателий школа чакхъяьккхачул тIехьагIа Анатолий Семеновича испытательни болх бу. «1 класса летчик-испытатель» яха квалификаци я.

А. С. Левченко 1978 шера волавеннав космически полеташка кийчвала. «Союз ТМ» яхача кемацеи «Мир» яхача орбитальни комплексацеи еча полеташка кийчвалара йизза курс чакхъяьккхай.

Колхозхой дагабувл

Укх деношка НГIАССР Госагропроме хилар республика колхозхой конференци. «Боахам лелабара перестройкаи доалдара демократизацеи хьалашка колхозаш социально - экономически дегIаухилга сихдарах дола» дош дийцар цига. Доклад йир Нохч - ГIалгIайчен колхозий совета председатела, Ведески района С. Орджоникидзе цIерагIча колхоза председатела А. А. Хусаинова. Цо дийцар республика боахамаша малагIа толамаш даьха чакхдоаккх карара шу, къоастадир колхозий экономически база дегIаахара перспективни лостамаш, хозрасчетага, самофинансированега, къахьегарах доагIар дaлареи къахьегам вIаштIехьбаккхареи прогрессивни формашка довларца дувзаденна царна хьалхашка латта декхараш.

Докладах йолча пренешка къамаьлаш дир Наурски района «Россия» яхача колхоза председатела О. Г. Клитнаяс, Веденски РАПО председатела Ш. М. Джабраилова, Ножай - Юртовски района В. И. Ленина цIерагIча колхоза скотника И. Керимова, колхозий Грозненски районни совета председатела, «Советская Россия» яхача колхоза председатела С. А. Амхадова,. «Табаксырье» яхача республикански контора управляюще Х. З. Абдулкадырова, парте Сунженски райкома хьалхарча секретара В. В. Поповас, Шелковски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза председатела В. С. Ефимова, колхозий Советски районни совета председатела, XX партсъезда цIерагIча колхоза председатела М. Амирова, Ножай-Юртовски райисполкома председатела А. А. Кудусова, Шелковски района «Червленский» колхоза керттерча экономиста Л. В. Забелинас.

Цу массане а хьаллаьцар доклада тIара республика колхозаш дегIайоалаяра наьъкъаш, экономически доалдара механизм эргаяьккха тоаяра юртарча къахьегамхой боккха лоархIам хилар чIоагIдир.

Конференце делегаташта хьалхашка къамаьл дир парте Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара В. К. Фотеева. Цо белгалдаьккхар, укх тIеххьарча шерашка юртарча къахьегамхоша толамаш даьха дале а, карагIдаьнначун тIа саца йиш ца хилар. Юрта боахам лелабара интенсивни методаци технологии къахьегарах доагIар дIадалара а къахьегам вIаштIехьбаккхара а прогрессивни формашца вIашагIтоха еза, республика юрта боахам дегIабоалабара керттера лостамаш нийса лоаттаде деза, аьнна белгалдаьккхар цо.

Конференце хержар колхозий IV Ерригсоюзни съезде бахийта делегаташи НГIАССР колхозий совета керда состави. Председателалла юха а А. А. Хусаинов хержар.

Конференце балха юкъе дакъа лаьцар НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела Х. Х. Бокова, республика Госагропрома председатела А. И. Воронкина.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

«Корта бохабеча маларцеи алкоголизмацеи лоаттабу къовсам чIоагIбарах долча законодательствас дIадехараш кхоачашдара хьакъехьа Шелковски района халкъа депутатий Советаша беча балхах дола» дош дувцаш 1987 шера 6 декабре Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума аргIанара заседани хилар.

Белгалдаьккхад района халкъа депутатий Советаша, кхыча пачхаьалкхен органаша, общественни организацеша корта бохабу малар мелгеи алкоголизми дIаяккхара, вахаре корта бохабу малар ца мелара хьисап чIоагIдара тIаберзабаь болх беш хилар.

Предприятешка, учрежденешка, организацешка вIашагIъехка а болх беш а я корта бохабеча маларца къовсам лоаттабеш йола комиссеш, ший лоIамеча общества юххьанцарча организацеша къовсам лоаттабу корта бохабу малар ца мелаш долча вахара хьисапа тIехь, антиалкогольни законодательство дIадовзийташ болх бу, спиртах даь малараш мелача наха административни воздействи еш гIулакхаш ду. Порядок, организованность чIоагIъяра, къахьегама дисциплина телхаераш, прогулаш кIезигагIа хилийтара гIулакхаш ду.

Цунца цхьана тIанийцача соцама тIа теркам тIабохийт района територе тIа антиалкогольни законодательство кхоачашдеча цIенхашттара кхоачамбоацараш хилара.

Цу балха тIехь ледара гIулакхаш ду цхьайолча Советий массазарча комиссеша, депутаташа, предприятей, учрежденей, колхозий, совхозий кулгалхоша.

Райисполкомо ма боагIара вIашагIтохац корта бохабу малар меларцеи алкоголизмацеи, самогон даккхарца, цIагIа чхьагIар кийчдарца лоаттабеча къовсаме пачхаьалкхени общественнии организацеша беш бола болх, ма доагIара хьинаре гIулакх дац корта бохабу малар меларца къовсам лоаттабара къахьегача коллективашка вIашагIъеххача дуккхача комиссеша. Колхозий, совхозий, предприятей дуккхача кулгалхоша хьинаре къовсам лоаттабац антиалкогольни законодательство телхадерашца.

ЙоагIаш йола порядок яц торговле чхьагIари къаракъи дохкача, ледара пайда эц алкогольни доаца малараш, кондитерски, кулинарни изделеш, кхачан кхыйола продукташ йохкара таронех.

Районни, дуккхача юртий, станицай Советий исполнительни комитеташа доагIаш дола гIулакхаш даьдац культураи спортеи учрежденей болх тоабара, царех дуккханеша керда дIадехарашка хьежача мел лашха эргабоаккх шоай болх. Массанахьа а хилийтадац къахьегамхоша, къаьстта кагирхоша кхетаме салаIара хьалаш.

Района чурча гIулакхий отдел ледара гIулакх доагIаш я корта бохабу малар меларца къовсам лоаттабеча комиссешца, шоай лоIамеча халкъа дружинашца, новкъостий судашца, бахача наьха общественни самодеятельноста кхыча органашца.

Лакхехьарча Совета Президиумо халкъа депутатий районни, юртий, станицай Советашкара, цар исполнительни комитеташкара хьадийхар корта бохабу малар маларцеи алкоголизмацеи лоаттабу къовсам чIоагIбара тIадерзадаь партеи правительстваи соцамаш дувцилге йоаццаш кхоачашдара кхы тIа гIулакхаш делга, цу гIулакха тIехь дола кхоачамбоацараш дIадоахилга.

Президиуме заседане иштта дийцар «Къа ца хьегаш дуьха доходаш хьаяхарца дувзаденна бокъонаш телхаяра профилактика хьакъехьа Нохч - ГIалгIай АССР чурча гIулакхий Министерствас беча балхах дола» дош а.

Из дош дувцаш а цун хьакъехьара соцам тIаэцаш а белгалдаьккхар республика чурча гIулакхий органаша республика Лакхехьарча Совета VI сессе соцам кхоачашбеш профилактика хьакъехьара, хIама яккхара ду зуламаш гучадоахаши соцадеши беш бола болх хьинаре беш хилар. Халкъа тIахьожама органашца, тIахьожама - ревизионни аппараташцеи формированешцеи цхьана халкъа боахама тайп-тайпарча доакъошка зуламаш гучадахара тIадерзадаь тохкамаш даьд.

Зуламе гIулакхаш гучадоахаши ца дайташи БХСС, уголовни розыска, ведомственни йоацача охрана подразделенеша беча балха эффективность лакхъеннай. Даь зе меттаоттадара болх дикагIа хиннаб.

Цунца цхьана Президиумо дIахайтар пачхаьалкхен кооперативни рузкъа лечкъадарца, спекуляцеца, кхыча кхааш теларца, къа ца хьехаш доходаш яхарца лоаттабу къовсам вIаштIехьбаккхара хьакъехьа беча балха тIа кхоачамбоацараш долга. Лоха ба профилактика, де лерхIа зулам гучадаккхара боарам. Наркотически хIамаш кийчъю, Iалашъю, лелаю, йохка нах гучабахара болх ледара бу.

«Несунашца» лоаттабеча къовсаме долча кхоачамбоацарашта теркам тIабахийтар. Республика предприятешка 1987 шера кагий къоалаш дарах 1300 совгIа саг соцаваьв. Бакъда цу наьха хьакъехьа законагIа оттадаь гIод тохар, премех бахар, балхара дIабахар санна дола гIулакхаш кIезига ду. Цу тайпара толхаяь бокъонаш эггара дукхагIа гучаяьхай Грозненски консервни заводе, шурий комбинате, №№ 4, 5 йолча маьхк еча заводашка, йий доаккхача заводе, дулха комбинате, кхычахьа.

Меллашха эргабоаккх халкъа депутатий моттигерча Советий исполкомаша, милице участкови инспектораша къаца хьегаш йоахача доходий профилактика хьакъехьара болх, эггара хьалха лаьттах пайда эцача нарушенеш гучаяхареи ца хилийтареи, законагIа доацаш цIенош хьалдара, личии подсобни боахаме къахьега нах увттабеш моттигаш хилара, цIеношка нах ховшабара (поднаем), шийна долча гIулакха пачхаьалкхен транспортах пайда эцара, торговле бокъонаш толхаяра, кхыйолча негативни явленей хьакъехьа бар а болаш.

Лакхехьарча Совета Президиумо чурча гIулакхий Министерство, цун органаш, халкъа депутатий моттигера Советаш декхарийла йир эг-

(Инстедоалар. 2-ча оагIо тIа).

Партийни вахар: перестройках йола отчеташ

ШОЗЛАГIА ГУЛЪЕ ЙИЙЗАР

— Цехови организаце партийни учете 39 коммунист ва, собране хьавенав 25, дIалархIа йиш йолча бахьанех хьавенавац—11, малагIча бахьанах ва ца ховш хьаванза висав шиъ. Дош къоастаде бокъо йолаш я собрани, хьан фу аргда собрани хьаелларах, — дуккхача хана денз Iомаяь хьайоагIача сценарех дIайолае веннавар МагIалбикерча бурув деттача балхий управлене аппаратен ЦИТС-ен коммунисташ чубоагIача цехови организаце партийни бюро секретара заместитель В. Г. Чередниченко цехови парторганизаце партбюрос перестройка чакхъяккхара беча балхах йола отчет ювцара хетаяь собрани.

Цхьабакъда, цох хIама хиланзар. ТIехьагIа гучадьлар бюро 5 членех цаI мара собране воацилга. Парте а къахьегама а ветерана Ф. В. Шукина, УБР начальника С. А. Темираева, технологически отдела йоккхагIйолча инженера Ф. А. Албогачиевас белгалдаьккхар, перестройкана кулгалдеш партийни бюрос отчет еш йола собрани Iалаьмате бехктокхаме йолга, иштта дукха коммунисташ боацаш из чакхъяккхар перестройкаца тарлуши нийсен ца хилар.

Цудухьа коммунисташа соцам бир цехови организаце собране пхи ди тIехьа яккха, Партбюрона тIадиллар нах собрани хьа ца бахкара бахьанаш тахка, собрани кийчъяра комисси а хержар.

ХьатIакхаьчар из хула ди. ХIанз собрани хьаелл цехови парторганизаце партбюро секретара В. Ф. Темниковас.

Докладчика дувц МагIалбикерча бурув деттарий къахьегама толамех. Цар ханал хьалха кхоачашдаьд шийтталагIча пятилетка хьалхарча шин шера бурув тохара декхараш. Планах лаьрхIа хинначул 8 процент дукхагIа лакхъяьй къахьегама овсарле. ЛаьрхIачул дукха кIезигагIа да бурув тохача балхашка дIадахийта рузкъа. ЦаIи ахи миллион сом ба укх шера итт бетта баьнна пайда. Из хул планах лаьрхIачул шозза дукхагIа.

ЦIераш йоахаш белгалбаьхар докладчика творчески шоай болх ца лелабеш бола инженерно-технически болхлой, иштта во хьокхам шоашкара гойташ, Парте Устав телхадеш бола коммунисташ, специалисташ. Белгалдаьхар дуккха кхыдола кхоачамбоацараш.

Ала доагIа, доклад критикен самокритикен йолаш хиналга. ХIаьта а из йистеьлча коммунистий цхьаккха а хаттар хиланзар докладчикага. Цул а чIоагIагIа цецвоаккхаш дар ший лоIаме собране къамаьл де ловш цхьаккха а коммунист ца хилар. Собране председатела цIераш а йоахаш, къамаьл дара тIахьеха безаш хилар уж. Сенца дашха йиш я из? Партийни балха демократи а гласность а кIезига хиларца е лоархIаме дош дувцача юха ца увзалуш майрра къамаьл де коммунисташ Iомабаь ца хиларца?

Партийни собране цехови партбюро отчет ювцача диккa ирал юкъейоалайир коммунисташ хьа ца бахкарах тIехьаьккха собрани кийчъяра хержача комиссе председатела Ф. А. Албогачиевас. Цо собране дийцар партбюрос перестройка яра кулгалдеш беча балха хьакъехьа коммунисташка а парте боацарашка а хаттараш деш оттаьча анкета итогех. 64—80 процент болча анкета тIа оттадаьча хаттарашта жоп денначар кхоачам боацаш лаьрхIабар перестройка еш партбюрос баь болх, тоаялларгахьа хувцаенна лаьрхIаяцар цун балха стиль, кхоачам боацаш лаьрхIабар партбюрос тIанйица соцамаш кхоачашдара тIехьа лоаттабу къовсам, организационни а политически а болх.

Цу тайппара, партбюро болх эсала лоархIаш дар кхы дукхача хаттарашта наха денна жоп а. Цхьабакъда, цунца цхьана партбюро болх мегаргболаш лаьрхIабар 80 процент болча анкета жоп деннараша. Из мишта кхетаде доагIа? Дуккхача хана денз Iомадаь, шаьрдаь, «нийса» лоархIаш хьадоагIаш да производства декхараш цхьа бахьан кхоачашдеш хилча партийни организаце секретара, партийни бюро, парткома болх мегаргболаш лоархIаш. Перестройкас дIадехарий боарамга баланза къаьна кхетам болаш хIанз а коммунисташ, хиларца кхетде догIа, аьнна хет тхона цу тайпара моттиг нийсъяллар. Къаьна кхетам дIа ца баьккхача перестройка толаме дIагIоргьяц.

Критика а самокритика а йолаш дар собране дукхагIболча коммунисташа даь къамаьлаш.

— Перестройка дIадеххача тайпара шоай болх эргабаьккхабац вай пропагандисташа, — аьлар партбюро секретара заместитела В. Г. Чередниченкос. — Со бехке волаш да идеологически балха перестройка яра дош партбюро заседане а цехови парторганизаце собране а дувца ца оттадар.

Ф. А. Алабогачиевас белгалдаьккхар, управлене отделашка коммунисташ геттара кIезига хилар. Идейно-политически болх коллективе лелабелга, цу балха лостам лу ше УБР партком а е КПСС горкома пропагандаи агитацен отдел а ца хилар, бурув деттараштa юкъе социалистически яхь вIаштIехьйоаккхача дукха кхоачамбоацараш хилар.

— Боккха лоархIам болаш дош да тахан вай дувцар, — аьлар коммуниста УБР начальника С. А. Темираева. — Вай керттера декхар мехкдаьтта гучадаьккха майдаш алсамъяхар. ДIадахача шераца нийсдича цхьадола толамаш даьхадале а, геттара кIезига да вайна карагIдаьннараш перестройка дIадехарашка хьежача. Эггара вогIа дола вай лазар да дийца чIоагIдаьр, тIанйица соцамаш дизза кхоачаш ца дар. Вай коллектива эггара лоархIаме да бурув деттача балхий эффективность лакхъяр. Массанахьа гIулакх лерттIа дIаоттадича бурув тохара сухал цкъаи ахаззен лакхъе йиш я вайга тахан болаш болча кхоачамца. Вай конторе дукха ба вIалла буровой бIаргайовиза бола специалисташ, алхха каьхаташ яздарца шоай декхар кхоачашдаь даьнарг лерхIараш. Дукха кхоачамбоацараш да управлене кулгалхо волча са сай балха тIа. Перестройка дIадеххача боараме хIаранегара хьадехаш а принципиальни воацаш а моттигаш нийслу. Сай болх тоабе хьожаргва со. Из хIаране де деза. ТIаккха перестройка дIадеххача тайпара дIагIоргда вай гIулакхаш.

УБР профкома председатела В. К. Полтаева аьлар, перестройкас эггара хьалхара декхар — социальни дешаш къоастадар да. Укх тIехьарча диъ шера квартираш еннаяц бурувдеттараштa, городе доккха кхо цIа хьалдаь даьннадале а. Массехк шу хьалха фусамашта дола цIенош горисполкомага дIалуча хана 300 квартира яр УБР лаьрхIа. Царех мукъаьнна квартираш бурувдеттарашка юха кхаьчаяц. Бурувдеттараштa лаьрхIа коллективе медпункт хьаелла лаьрхIадар. Цу гIулакха ах ставка яла магийзар керттерча горбольница кулгалхошта.

Профсоюза комитета кулгалхочун къамаьл массанена нийса критика еш дар. Цхьабакъда, самокритика-м яцар. Собране хиннараштa хазанзар УБР профкомо ший, цехови организацей а болх тоабара даьр а дIахо де лерхIар а фуд. ХIаьта из чIоагIIа эшаш дар!

Пропагандисташта политически а экономически а дешара занятеш дикагIа дIаяхьара эша карташ, диаграммаш, диапозитиваш ца хиларах, специалистий творчески планаш форманна уттаеши каьхаташ тIа юсаши хиларах, коммунисташ перестройка еча авангарде ца хиларах, моттигашка болх хьабераштa юкъе специалисташ геттара кIезига хулаш хиларах, кхыдолча кхоачамбоацарех дийцар собране къамаьлаш даьча коммунисташа снабженена волча инженеро, ветераний совета председатела Р. С. Чередниченкос, УБР керттерча геолога Б. З. Козырева, керттерча инженера А. Ю. Косяка, кхыбараша.

Къамаьл чакхдоаллаш аргда яз: цхьаккха бахьан а доацаш хьалхарча собране хьа ца боагIаш Iийнача коммунистащца партбюро цIенхашттa къамаьл хилар.

А. БАСИЕВ.

ПСКОВСКИ ОБЛАСТЬ. Пыталовски района «Артемовский» совхоза механизатора А. А. Волоченске вахаре чакхдоалача 1987 шера дукха дика хIамаш хиннад. Цо сиргIалгаш кхоаба а кхоабаш боахама дIатела лаьрхIар. Совхоза дирекцеца яьча договорах 20 Iасилг хьийцар цо. Иштта цунна аха, доахан доажаде, йол хьаnха лаьрхIа лаьтта къоастадир (40 гектар). Анатолий Анатольевича болх ца беш лаьтта комбайн, ши трактор юхаметтаоттайир, доал ца деш йитача Iаьсий леладаьча моттига ремонт а яь цу чу сиргIалгаш дIаоттайир. Волоченскена балха тIа новкъостал ду воIои йоIои — школьникаша Сашас, Ленас, хIаьта иштта балхара мукъайолча хана сесага, совхозни бухгалтера Антонина Павловнас. Дезала фермера гIулакхаш теркал ца деш дисанзар. Нечерноземье дика гIулакх дIадоладарах, дезала коллектива хьалхарча толамех дийцар КПСС ЦК июньски (1987 шера) Пленуме.

Г. КАЛАЧЬЯНА сурт. ТАСС фотохроника.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

(Йистедоалар. Долалур 1-ча оагIо тIа).

гара хьалха къа ца хьегаш йоаха доходаш хьаяхарца дувзаденна бокъонаш телхаяра профилактикана, бокъонаш телха ца яйтара, социалистически рузкъа лораделга Iалашдара, паччахьалкхенна даь материальни зе меттаоттадара тIадерзадаь кхы тIа гIулакхаш де.

Лакхехьарча Совета Президиумо ладийгIар СССР Лакхехьарча Совета, РСФСР Лакхехьарча Совета, НГIАССР Лакхехьарча Совета депутаташка харжархоша даь наказаш кхоачашдеш хиларах Министрий Совета председатела хьалхарча заместитела, НГIАССР Паччахьалкхен планови комитета председатела А. А. Мальсагова баьча хоамага.

Белгалдаьккхад Министрий Совето, министерстваша, ведомстваша, халкъа депутатий моттигерча Советаша харжархой наказаш кхоачашдара гIулакхаш деш хилар, уж кхоачашдаро школай, унахцIено лораяра, культура учреждений материальни база чIоагIъяра, наькъаш дехкилга, бахача наха транспортни, коммунальни, бытовой гIулакхаш делга тоадара, кхыдараштa новкъостал деш хилар.

Цунца цхьана Лакхехьарча Совета Президиумо теркам тIабахийтар харжархой наказашцара болх вIаштIехьбоаккхача уж кхоачашдара тIахьожам лоаттабеча кхоачамбоацараш хилара. Советски боахамен органаша шоай балха цу участке овлангара хувцамаш даьдац.

НГIАССР Министрий Совето чIоагIдаьча гIулакхашка дикка дукха наказаш кхоачашделга республика министерстваштен ведомстваштен тIадиллад. Бакъда царех цхьаяраша уж кхоачашдара таронаш лахара гIулакхаш дац, во къоастаду лакхе латтача органаша уж дешаш, наказаш кхоачашдара средстваш тоъац яхаш кхоачашде оттаяь ханаш тIехьайоах шоай лоIамагIа. Уж тайпа кхоачамбоацараш бахьан эггара дукхагIа критика йир республика Госагропрома, «Грознефтеоргсинтез» объединенена, машиннаькъа отделенена, кх.

Иштта белгалдаьккхад халкъа депутатий районнии городскойи Советий дуккхача исполкомаша СССР, РСФСР, НГIАССР Лакхехьарча Советий депутаташка денна наказаш шоай территорешка кхоачашдара боагIаш бола тIахьожам ца лоаттабеш хилар.

СССР, РСФСР, НГIАССР Лакхехьарча Советий депутаташка харжархоша денна наказаш ма могга кхоачашдара гIулакхаш деш хиларах, уж наказаш кхоачашделга тIадиллача министерствайи ведомствайи кулгалхошкара цу гIулакха тIехь дукхагIа хIама хьадехаш хиларах А. А. Мальсагова баь хоам теркалбаь тIанйицар.

Заседане могайир 1988 шера НГIАССР Лакхехьарча Совета де лерхIача керттарча гIулакхий план, кхы цхьадолча дешашка а хьежар.

КПСС обкома пленума кийчо еш

ПЕРЕСТРОЙКА:

КОММУНИСТИЙИ КЪАХЬЕГАМХОЙИ УЙЛАШ, ЦАРНА ХИЛЧА БАКЪАХЬА ХЕТАР

ШКОЛАШТА ГIО ЭШ

Ховш да тIехьарча шерашка хьехархой балха хьалаш дикка хувцаденналга. Тахан дукхагIа алапи нийду хьехархочо, кIезиглуш латт язде дезаш хинна тайп-тайпара каьхаташ, отчеташ, ведомосташ, планаш.

ХIанз кхетам балара, дешара балха дукхагIа низ тIабахийта йиш йолаш да тхо. Бакъда, хIаьта а дукха дисад хьехархошта лерттIа дешара процесс дIаяхьа новкъарле еш дола кхоачамбоацараш. Царех керттердар да тахан а школашта е еза Iалашо эггара тIехьа мара еш ца хилар. Ховш махиллара, йIаьхий школаш яц цхьаннахьа а. Ерригаш цхьатарра дешара пособеш, прибораш, инструменташ, керда инвентарь эшаш, ца тоъаш я.

Бакъда, школашта теркам кIезига тIаухийталга тешал деш да хIара Iай тхона тIаотта хьал. Шийла я школашка. Цудухьа дукха ха йоаккх бераша а хьехархоша а цамогаш болаш. Тамаш а яц из иштта хилар, хIана аьлча, бераш переменах ловзараш деш дIоах а деле, урокагIа Iохайшача юха а шеллу. Кога гIирс була хий а классашкара уйнаш дула хий а, шийла да. Цамогаш ца хилча тамаш йий тIаккха.

КПСС обком кхайк коммунисташка, республика берригача къахьегамхошка хургйола ший пленум кийчъеча хьинаре дакъалацар дехаш а КПСС обкома бюро а секретарий а балха хьакъехьа шоашта хетар а хилча бакъахьа да, аьнна, хетар а алар дехаш.

Цу хьакъехьа са ала безам ба:

Аз болх беча шерашка дуккха а нах ихаб тха балха тIахьажа. Цхьабакъда, тхона новкъостал де, эшар фуд хьажа воагIаш цхьаккха а вац. Дерригача вахара маIан лакха сакхетам бола саг хьалкхевелга да. Из кхетам берашта дIабала а уж нийсача новкъа баха а безар школа я. ТIаккха мегаций лакхехьа латтача инстанцей бехктокхамеча болхлоша школашта дукхагIа теркам тIабахийта. Хьажа хьабаьхкачарна оаха ца деш дисар мара шоашкара эшар бIаргац.

Сона лов, гIалаташ лехьаде а ца гIерташ, школашта эшар, доацар фуд а малагIа гIо-новкъостал эш а хьежа, цар дизза гIо делга.

Вайна махарра, юкъерча образоване школан реформе доккха дакъадIалоац базови предприятеша царгара дуккхадар хьа а дех цу реформа. Из мишта кхоачашду цу предприятеша? ТIаккха школа а хьалкъа образоване а низ дIакхачац царга доагIIар хьадайта. **Парте обкома пленуме дийцача а къоастадаьча а, дIахо йодача хана обкома болхлоша диц ца далийтача а бакъахьа долаш да школьни реформах, базови предприятеша цу юкъедахьа дезача даькъах лаьца дош.**

С. ЗОСИМ.
МагIалбикерча № 20 йолча юкъерча школа директор.

ЛАКХАЧА ЛОАМАШКА

Ялхайтта шу хьалха Кавказе духхьашха якаш (гамажа тайпара хьайбаш) йоалайир вай республика лоамашка.

Уж йоалаяьй вай республике лоаман хьалаш царна той е тац хьажара, хIаьта товш хилча уж ебае дагахьа.

Юххьанца Грозненски района «Советская Россия», Советски района «Ленина никъ», Орджоникидзе цIерагIча колхозашка йоалайир якаш. Цул тIехьагIа, массехк шу хьалха керда вIашагIъеллача «Альпийский» совхоза дIаелар уж ерригаш а. ХIанз цу боахаме ши эзар як я (1971 шера йоалаяраш 20 мара яцар). Цул совгIа, тIехьарча массехк шера царех пхи бIаьннел совгIа дулха а дIаеннай.

ХIанз совхоза хIара шера дезткъанега кхоачаш Iаса хьакъоастаду хIара бIаь яка тIехьара. Укх шера, масала, якаш лелаеча Оцаев Сулума бIаь яка тIехьа 88 Iаса хьалкхедир.

Цул дукха тIехьабусаш бац Хабилаев Мохьмади Садыков Мовсари. ХIара бIаь яка тIехьара 77 Iаса хьакъоастадаьд царех хIаране, шера план 75 йолаш.

Соахка якаш лелаярах 91 эзар сом цIена пайда хилар «Альпийский» совхоза. ХIаьта укх шера 125 эзар сом хургхиларах тешаш ба цу боахама кулгалхой. Из боккха толам а ба.

Дукха ха йоацаш Дагестански АССР Чярадынски районага езткъе итт яки итт бугIен ехкар совхозо. Цу гIулакхах хьабаьнна цIена пайда — 90 эзар сом.

Уж хьайбаш леладелга геттара пайдане долга кхетадаьча Советски района XX партсъезда колхозо а лаьрхIад уж хьайбаш леладе. Цу гIулакха соахка Черсий-Балкхарой АССР-ра 194 як йоалайир. Укх шера кхо бIаьннега дIакхоачаш йийбай уж.

Альпийски даьгIенаш йолча боахамашка якаш лелае йолайнча бакъахьа да. Цудухьа тIадоагIа шу долалуш хургйолча КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пленуме из дош дийцача дика хургдар. ХIана аьлча, дукха доакъар дус хIара шера лоаман даьгIенашка пайда ца эцаш. Кхачан программа кхоачашъелга сихде йиш хулийтаргйола йоккха резерв я из.

Б. ДИКАЕВ,
ветеринарни Iилмай кандидат.

Юбилея сийна

НГIАССР КГБ актови зале хилар Паччахьалкхен кхерамзлен советски органий 70 шу дизара хетаяь торжественни собрани.

Президиума членашта юкъе ба КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхара секретарь В. К. Фотеев, НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. Х. Боков, КПСС обкома секретарь С. М. Беков, парте Грозненски горкома хьалхара секретарь В. А. Куценко.

Зале ба Паччахьалкхен кхерамзлен органий болхлой, ветеранаш - чекисташ, партийни, советски, общественни организацей, къахьегама коллективай, творчески интеллигенце викалаш.

Доклад йир НГIАССР КГБ председатела П. М. Архипова.

Торжественни собране Паччахьалкхен кхерамзлен органий сотрудникий йоккхача группана, ветеранашта — чекисташта СССР КГБ сийлен грамоташи юбилейни знакаши, НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиума сийлен грамоташ, Нохч-ГIалгIай АССР сийлен цIераш яларах йола дипломаш дIаелар.

Собране хиннараштa концерт оттадир.

ДИНЗА ДИСАРЕХ ДИЙЦАР

Укх шера 27 ноябре хиннача КПСС Нохч-ГIалгIай обкома бюро дийцар республике коа тIарча оалхазарий дулх, фуаш доахача производстве латтача цIенхашттача кхоачамбоацарех.

Из соцам кхоачашбара хетаяь яр Сунженски районерча «Западная» яхача коа тIара оалхазараш леладеча фабрике хинна партийни собрани.

Партбюро секретара цу хьакъехьа коммунисташта хьалхашка отчет луш яь доклад йоккха яцар, бакъда, ший чулоацамга диллача кIоарга яр. Цхьа-ши цифра мара яцар цу тIа. Вешта, цифрах лаьца-м тIехьагIа собране дийцар керттерча экономиста. ХIаьта парторганизаце секретара-м духхьал цхьа цифра мара хьоахаяйнзар — продукцега дIадодар лакха хиларах фабрикана хула зе.

Нагахьа санна карагIдаьннараш вай дувца доахке доккхал де шортта хIамаш долаш я цун коллектив. Иштта, шийтталагIча пятилетка хьалхарча шин шера план Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача юбилейга кхоачашъергъя, аьнна, тIанйица хинна социалистически декхараш толаме кхоачашдир. Бакъда, карагIдаьннараш шоашкара саго дIадбахаргдоацалга кхетадеш бар коммунисташ. Цудухьа динза дисараштa, тахан хулаш латтача революционни перестройкана новкъарле ечох дар дийцар.

Партбюро члена М. Бузуртанова аьлар:

— Продукцега дIадодар лохде, аьнна, керттера декхар оттадаьд вай воашта хьалхашка. Цу гIулакха ерригача подразделенешка чекови система юкъейоалаяьй, цо боккха пайда лургба. Цхьабакъда, из кердадар юкъедоаладеча мелал гойтар администрацен партбюроси. Кхы а я цар теркам ца бу моттигаш. Масала, подряд юкъейоалаелга эсала латт. Кхыметтел фабрика керттерча специалисташта а бокъонца ховш дац кердадар мел пайда боалаш да. Болхлоша юхь-духьала хьадувц коллективни подряд юкъейоалайича администраце ший договорни декхараш кхоачаш ца дар шоаш кхералга. Из а ший бахьан доацаш дац. ХIана аьлча, хIанззалца уж дикача доакъарца Iалашбе низ кхаьчабац кулгалхой. Цул совгIа, дукха моттигаш нийслу йIовхалца, хица, электроэнергеца цехаш Iалаш ца еш...

ДIахо Бузуртанова аьлар тахан вай балха перестройка юларгьяц, нагахьа санна цу тайпара хьал дIахо а ловш хуле.

Фабрика керттерча ветеринарни лоро, коммуниста Т. Исаева дийцар наьха балха хьалаш вай лерттIа вIаштIехьа ца дахарах. Массанахьа яц гласность. Балха итогаш а дагадеххача хана ю. Цхьайолча участкашка продукцега дIадодар дукха да, вокхазахьа кIезигагIа да. ТIаккха дикагIчар къахьегам белгалбаккхара, цар опыт массанега дIакхачийтара деш хIама дац.

Фабрика директора, коммуниста М. Абуева аьлар:

— Ер шу доладеннача хана лаьрхIадар кадрови гIулакх демократически хьисапе къестаде. Ший декхарех лоархIа ца беш бола новкъостий балхара мукъабовлийталгеи цар когаметта коллективо ше хержараш дIаовттабелгеи. Цу тайпара хержа оттаваьв Троицкерча цеха начальник С. Баркинхоев.

Цул тIехьагIа къамаьл де дош лу коа тIара оалхазараш леладечоа, коммуниста Ф. Бакашевайна.

— Баркинхоев ший гIулакх довзаш волавелар болх бе. Цунна хьанзле вIаштIехьдаьннад наьха балха хьалаш дикка тоаде. Цхьабакъда, цо дIадоладаь дика гIулакхаш администраце хьал-м лацац. ХIаьта цхьан сага фу дулургда? Дукха да тхо долча кулгашца ду балхаш. Корпусашка дац хий, медикаменташ. ХIаьта душевойх, салоIача цIенах-м оаха дувца а дувцац. Помещенешка шийла я, из бахьанце дукха йов кIоригаш.

— Болх юхабеттарех да технологически дисциплина во хилар а, — белгалдаьккхар фабрика керттерча зоотехника А. Бекмурзаева. — Укхазара дIадолалу продукцега дIадодар дукха хилар. Ла йиш йолаш дий цхьа килограмм дулх даккхарга 10 сом дIадодаш хилар? ХIанз вайна эггара хьалха эшар — лерттIа доакъар кийчду цех вIаштIехьйоаккхалга. Этта хьал бокъалгахьа доаккхалга вайх тийша да, «вотега» хьийжа зама дIаьннай. Специалист а коммунист а хиларах тарра, сайна тIера бехк дIабаккха валлац со. Дуккхача хIамашта бехке ва: доакъарийна заявкаш ханнахьа увттаяьяц, зоотехнически болх тесса битабар аз, ветеринарни служба ший бар. Цудухьа эсала я къахьегама дисциплина. Тахан аз коммуниста дош лу болх тоабара сай низи хьинари кхо ца де. Из де деза вай массане а.

Э. ТОЛМАЧЕВ.

ТАХАН—ЭНЕРГЕТИКА ДИ

ДАИМ ЧIОАГIЛУШ...

Экономически а социальни а даькъе тIехьайнса хинна Росси дегIа а йолаяь дIаоттаелга, мехка электрификаци яра В. И. Ленина идеяшца дувзаденна да. 1920 шера В. И. Ленина дакъа а лоацаш, цо хьалхле а лелаеш, VIII-ча Советий съездо тIанйицача ГОЭЛРО плано лард еллар социалистически общество дегIайоалаяра а паччахьалкхен планировани яра а дешашта.

Мехка энергетика дегIайоалаяра ГОЭЛРО план 1931 шера кхоачашйир, 1935 шерага кхаччалца кхоачашъе оттаяь яр из. ДIахорча шерашка мехка Iилман - технически прогресса бух а хинна дIаэттар электрификаци елга. Боарам боаццаш дегIаяьхкар электростанцей мощносташ, электрически а йIовхала а энерги яккхара боарамаш. 80-гIа шераш хьатIаоттача хана электростанцей низ 270 миллион киловаттага кхаьчаьр, хIаьта шера йоаккхаш йола электроэнерги — 1300 миллиард киловатт-сахьатага, 1987 шера йоакхаш йола электроэнерги 1665 миллиард киловатт-сахьатаген мехка ерригача электростанцей низ 300 миллиард киловатт-сахьатаген кхачийталерхI. ХIаьта 1990 шера йоаккхаш йола электроэнерги 1860 млрд. киловатт-сахьати электростанцей мощносташ 386 миллион киловатт - сахьати хургйолаш я оттаяь план.

Вай заман ГОЭЛРО план лархIа а мегаргйолаш, 1983 шера тIанйица СССР энергетически программа хьатIайоагIа бIаьшере йолаяллалца, аьнна, я. Цу йIаьхха ханна лаьрхIа йолча программагIа СССР европейски даькъ тIен Уралей низбола атомни электростанцеш хьалъергья, йоккхий йIовхала электростанцеш хьалъе лаьрхIад канско-ачински узлашка, хIаьта Кавказе, Юкъерча Азен мехка малхбоален районашкен гидроэлектростанцеш. Ерригa низбола электростанцеш шоайла вIаши ювзалуш хургья тIехлакхача напряженей электропередачай линешца. Из да бIарччача мехках а, историех а, перспективех а аьлча...

ГОЭЛРО планагIа Нохч-ГIалгIайчене эггара хьалха 1929 шера хьалъяьй № 1 йола Грозненски ТЭЦ. Из яр Къулбаседен Кавказе эггара хьалха хьалъяьр а дIахо 1941 шера регионе эггара йоккхагIчарех хиннар а. ХIаьта 1950 шера хьахилар Грозненски энергосистема. Цу хана хьалъяьнна яр 110 а 220 а киловатт напряжени йола, Грозненски ТЭЦ. Къулбаседа ХIирийчени, Дагестанен, Ставропольски краен электростанцешца вIаши ювзаш хинна электропередачай линеш.

ХIанз «Грозэнерго» Къулбаседен Кавказа энергосистемага гIолла ЦаIйолча мехка энергосистемаца ювзалуш я.

1950 — 1983 шерашка прогрессивни а технически а лостамагIа нонагIа мероприятеш чакхъяхар бахьан долаш Нохч - ГIалгIайчене электроэнерги йоаккхалга 500-негара 2800 миллион киловатт - сахьатага кхоачаш дегIаденад, хIаьта киловатт-сахьат энерги яккхарга дIадода доагар 590-негара 280,6 граммага кхоачаш кIезигденнад. Цу юкъа производственни персонал 3,5-зза кIезигъеннай.

2000 шерага кхаччалца йола Нохч-ГIалгIай АССР энергетически программа ерригa доагора - энергетически комплекс сихагIа интенсивни а энерге кхомбеча а наькъ тIа йоаккхаш структурни, технически, организационно - боахама перестройка е лаьрхIа я. Цу юкъе доагIа XII-ча пятилетке ерригача ТЭЦ-ашта реконструкци елга. 2005 шу тIакхоачаш вай ханара прогрессивни оборудовани, автоматизаце средстваш юкъейоалаелга, къаьнара оборудовани дIайоаккхалга, экологи махулла дикагIа хулийталга.

Электросетевой боахаме низбола подстанции электропередачай линеши хьалъе лаьрхIад, ерригача регионера объекташ энергеца Iалаш а ергйолаш, электроэнерге дефицит дIа а йоаккхаргйолаш. ХIанз дарегIча наькъаца электроэнерги (геотермальни, гидравлически) яккхара перспективни балхаш деш да.

Дукха балхаш да перестройкаца дувзаденна де дезаш а, Ховш ма дий, тоъал толамаш даьхадале а, электростанцей мощностех биззагIа пайда эцара, керттера фондаш къаенна хилара даькъе нонагIа кхоачамбоацараш долга. Цул совгIа мехка тешшаме энерги лоаттаяра хIанз а кхоачамбеш яц энергетика боахама механизм.

Цудухьа энергетике Iилман-технически прогресс яра хьокхам а хинна дIаэттаб проект оттаяра технически боарам. Цудухьа вай декхар да станцеш технически эргаяьха тоаяран реконструкци яран Iилманна а инженерно - технически решенешта а карагIдаьннараш шерагIа юкъе а озаш, проекташ кийчъелга.

Энергосистема керттерчарех проблема а йолаш юс йIовхалца централизованно Iалашо елга. Цунца цхьана городской теплосеть декхарийла я лаьттанна кIалхара теплотрассаш тIехьнахьара коррози хургйоацаш гIулакх де.

Лакхехьа латтача органаша яьча решенегIа 1988 шера 1 январе денз вай республикера энергетически объекташ хьалъергья СССР Миниюгстроя Нохч - ГIалгIай гIишлой управлене.

Из бехктокхаме керда декхар ЧИУС-а цIенхашттa кхоачашдергда а. Iилман-технически прогресса карагIдаьннарий боараме монтажни балхаш дика а, экономично а, ший ханнахьа а чакхдоахаргда, аьнна, хет тхона.

ХIаьта 1988 шера 1 январе денз энергосистема йиззача хозрасчетаген ше шийна финансировани ярген яла езаш я. Кийчоп балхаш 1986 шера денз дIадоладаь да цу гIулакха.

Тхона хьалхашка чоалхане бехктокхамен декхараш латт. Уж да цехага, участкага, бригадага, сменага службага кхоачаш чура производственни хозрасчет юкъейоаелга, кердача системагIарча алапешка, тарифни ставкашка далга, энергосистема ерригача подразделенешкара социалистически яхь эргаяьккха тоаелга, кадрашка дешийталга, вычислительни техниках эффективнегIа пайда эцалга, доалдара системана рационализаци елга, бухсоццаш, социалистически предприятех (объединенех) йола положени юкъе а йоалаяь, дерригa а социально - бытови хьалаш овланга денз тоаделга. Уж дерригаш а, хIанз а тIехьа къоастадаь даланза а, дикка уйла а яь чакхдаха дезаш а балхаш да.

«Грозэнерго» системана чуйоагIача предприятей коллективаш Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дизара сийна а парте XXVII съезда решенеш кхоачашъеш а айденна къахьегама хьинар лаьгIдаланза долча хьале дика толамаш доахаш накъайоагIа энергетика Денна: укх шера 11 бетта электроэнерги яккхара боарам соахкарчунца нийсбича 100,7 процентага кхаьчаб, йIовхала энерги дIахецара — 102,3, товарни продукци арахецара — 101,5, продукци маьхалъяккхара — 109,2, къахьегама овсарле лакхъяра а гIулакхдара коэффициент а — 108 процент. Оттаьча мощностех пайда эцара керттера хьокхам — 102,5 процент.

«Грозэнерго» къахьегаш яр доккхий гIулакхаш кхоачашде а вIаштIехьдаргдолаш йоккха коллектив я.

Кхоачам ба, Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 70 шу дизара сийна яьржача Ерригсоюзни социалистически яхье хьинаре дакъа лаьцар 2179 саго, 45 цехо, 24 сменас, 11 участка, 71 бригада коллективаша.

Пятилетка шин шера план ханал хьалха кхоачашъярах Сийлен грамоташ елар ТЭЦ-2 газоэлектросварщика В. А. Заматаевна, Грозэнергоремонта ремонтно - наладочни предприяте слесара В. И. Нетребана, Малхбузен электрически сетей тракториста Ж. М. Баркинхоевна, Малхбузен электрически сетей вокхагIволча мастера А. И. Маяцкена, Малхбоален электрически сетей электролаборатoре начальника М. Я. Зарудянскена, кхычарна.

Тха эггара а керттера декхар да хIара болхлочоа, хIара къахьегама коллектива производства дай шоаш хилара уйла чуйоссаелга, социально - экономически дегIаухилга сихдар а халкъа боахам электроэнергеца тешшаме Iалашбара а декхараш дувцалга йоаццаш кхоачашдечара цар лоархIами бехктокхами айбелга. Цхьаццайола проблемаш къоастаелга энергосистемах тийша хинна Iац. Доккхача даькъе уж тийша я кхыча предприятеех а, ведомствах а, республике бахача нахах а — уж дисциплина, тешам болаш хиларах, электроэнергех цар кхом а беш, пайда эцарах, электробоахама хьурматдарах тийша дукха хургда.

«Грозэнерго» энергетикаша шоай низи хьинари, ховраши кходергдац пятилетка хьалхашка оттадаь сийлахь а доккхий а декхараш дизза кхоачашдара.

Г. ЯНИН,
«Грозэнерго» РЭУ управляющи.

НОВКЪОСТАЛ ДАЬР–ПОДРЯД

ДикагIйолча опыта адрес: «Курчалойский» совхоз

НИЙСА НИКЪ

Ялата культураш, шекара свеклаш, генараш кхедара, хьайбаш леладара лостам болаш я тха совхоз. Дерригa оахаш эзар гектара тIа ялата культураш лелаю, хIьта ворхI бIаь гектара тIа шекара свеклаш, ши бIаьнне тIа генараш. Дисачун тIа доакъара культураш кхею. Цигара даьккхача доакъарца кхоабаш 1750 бежан да.

Перестройка наьъагIа долхаш, лаьтта леладара культура лакхъяра, интенсивни технологи юкъейоалаяра, хьайбай производствана интенсификаци яра, наьха къахьегам подрядагIа, хозрасчетагIа вIаштIехьбаккхара къаьстта а теркам тIабохийт тIеххьарча хана. Цу гIулакхаша тхо раьза долаш доккхий толамаш а доахийт.

Масала, 1350 гектарех хIаранена тIара план 23 центнер йолаш, 36,5 центнер ка бола ялат чуийцар, хIаьта генараш хIара гектара тIара 14,5 центнер.

Цу толамашка кхача доккха новкъостал дир хIара гектара тIара 45 центнер генараш чуийцача А. В. Шуапова кулгалдеча кхаш леладеча шоллагIча, хIара гектара тIара 20.9 центнер генараш чуденача Э. Минкаилова кертте латтача бригадай коллективаша.

Овсаре къахьийгар тха доакъар Iалашдераша а. Хий дуллаш дац боахама кхаш. ХIаьта а насосни станцешца Гумс яхача хи чура из хьатIа а доаккхаш, ши бIаь гектар дIалоацача люцернана хий дилла вIаштIехьдаьлар совхоза къахьегамхой. Иштта из даро йиш хилийтар, цкъа-дале, цигара доаккхача мошача доакъарца бIаьсти, аьхки, гурахьа хьайбаш кхаба, шозлагIа-дале, доакъара дIайийнача кхыйолча культурех, Iан чусоцадаьча хьайбашта лаьрхIа доакъар Iалашдеш пайда эца. ХIаьта деррига хьайицача кийчйир нйс бIаь тонн йол, пхи эзар тонн силос, йиъ бIаь тонн сенаж, цхьа эзари ши бIаьи тонн доакъара свеклаш, холаш а даь дIаоттадир цхьа эзари ялх бIаьи тонн ча. Соахка Iалашдаь хинначул — 50 процент дукхагIа.

Хьалха тха боахаме хиннача дика хов, шоллагIа шурий ферма фу хьал долаш яр. Яцар гонахьа яь карт, лелийта доахан арадахара моттигаш, дацар лаьрххIа хьадаь хьаьш, хий, хьамча икхаш тIайийхача мара дIавохалургвоацаш хотта бар коа. Таханарча дийнахьа уж кхоачамбоацараш дIадаьхад. Капитально тоаьйи хьайбай помещенеш, хий хьатIадоаладаьд, эзар тонн жагIи иззал асфальти билла тоадаьд ков. Лоацца аьлча, хIанз йовзаргйоацаш тоаьйи из. Цунца цхьана дикача оагIорахьа хувцаеннай цига болх беча наьха дог-уйла а. Ферме цIено лоаттаяра, хьайбай продукци алсамъяккхара дукха дукхагIа йоакхо е баьннаб. Цунга хьежжа, соахкарчул дикка тIакхийттий хIара кхоабача Iаттагара йоаккха шура а.

Бокхха теркам тIабохийт дулха хьайбаш леладелга тоадара а. ХIанз дийнахьи буси хIара хьайбана пхи бIаь грамм а совгIа а дулх тIакхетийт. ХIаьта дезала подрядагIа болх беча АйдамировгIари ЮсуповгIари кхы а дукхагIа — ворхI бIаь граммага дIакхоаччаш.

Хьайбаш леладераштa хьалхашка декхар отталаьд, дулха дIалу хIара бежан 400—450 килограмм дозал долаш хилийта. ПодрядагIа болх бераштa дезар да из. ХIана аьлча, 400 килограммал дукхагIа дозал а долаш гIаьххьа тоаденнача бежанах дулха из дIачуделча, доагIачул 300—400 сом дукхагIа ахча лу пачхахьалкхено.

ХIанз 250 къона бежан да тха боахаме дулха интенсивно кхоабаш. Царех кIезигагIа дале бIаь бежан йиъ бIаь килограммага кхоачаш тоадалийта тIадоагIа шу долалуш дIалургда пачхахьалкхенна, тIаккха цхьоалагIа квартал чакхйоалача хана иштта дорстадаь диса доахан дIалургда. Иштта из гIулакх даьчул тIехьагIа, дулха уж хьайбаш дIадаларах 75 эзар сом цIена пайда хургба совхоза.

ДIадахача шера зе дир тха боахама хьайбаш леладаро. ХIанззе а лаьрхIача гуш да укх шера, боккха беце а, пайда хургболга. Цхьабакъда тIадоагIача шера 100 эзар сом цIена пайда хургболаш гIулакх дергда.

Юртбоахама продукци кхы тIа алсамъяккха йиш хулийташ йола дукха таронаш я тха боахаме хIанз а пайда ца эцаш.

Масала, пачхахьалкхенга хьайбай продукци йохкара шера план сентябре кхоачашйир оаха, хIаьта ялат, план 3000 тонн йолаш, 4928 тонн даьккхар. Цунца цхьана, шекара свеклаш кхеяра план кхоачашйинзар, районе массарел сихагIа из чуийца хиннаяле а. Йокъало чIоагIа новкъарло йир.

Доалдеча хана бу халагIа бола болх машинаша а бергболаш, тIадоагIача шера из еррига культура интенсивни технологегIа кхее лаьрхIад оаха.

ТIадоагIача шера шекара свеклаш кхаь бригадо лелаергья. Минеральни удобренешца хьаьн а деш цу культурана хьакъоастадаь лаьтта аьха дукха ха я. ХIанз из тIера дIанийсдеш, гербицидаш тоссаш боахк механизатораш. Уж деррига балхаш хьалха бIаьсти дора оаха.

Цул совгIа, силоса лаьрхIа хьажкIаш дIаювргйолаш дац тхо тIадоагIача шера. ХIана аьлча, лаьтта хий дуллаш дац. Йокъал эттача маьлхо сиха хIалакью уж. Царна метта сорго-судански гибрида буц дIаюргья. Цун фу долаш да тхога.

Цу культуро дика лов йокъал, хIаьта хIара гектара тIара 200—250 центнер моша доакъар лу. БоарамагIа йоачан а йолаш хилча, шозза хьакха йиш йолаш хул из.

Ерригача аьлах, чах пашкаш ергья. Иштта из дича кIезигагIа талх доакъар, дIа-хьа кхахьа а аттагIа хул. Цхьа эзари пхи бIаьи тонн йол лсаттаяра хранилища е дага да.

КПСС XXVII съезда, цул тIехьагIа хиннача парте Пленумий решенешта жоп а луш, пачхахьалкхенна ялат, генараш, шура, дулх дIадалара карарча пятилетка планаш диъ шера кхоачашъе декхар тIанийцад тха совхоза коллективо. ЛаьрхIар чакхдаккхара низ дIакхоачар а дергда.

М. ШОВЛАЕВ,
совхоза директор.

Бокъонца йола хозрасчет, предприятей доходаш бухсоццаш хьахинначох тийша хилар - агропромышленни комплекса ерригача звеньяй норма хила еза, керттерча даькъе колхозаштеи совхозаштеи хулаш. Договор оттаяьча юкъа лаьтта а тIехьа, царна производства средстваш тIачIоагIъеш, бригадашта, звеноштa, дезалаштa юкъе шерра яржаргъя подряд, аккордни система.

(Центральни Комитето КПСС XXVII съезда яьча Политически доклада тIара).

Укх сурта тIа шоана гуш бола къона доярк аш (аьрдехьара аьттехьа) Солтамурадова Маликан Чучаева ПаьтIамати «Курчалойский» совхоза шурий - товарни ферме къахьегаш бола дукха ха яц. Цхьабакъда, шоаш доахача толамашца кхычарна юкъе эргаш ба уж мехкарий. Духхьашха дехка доахан детташ ба. Маликас леладу 16 шинар, хIаьта ПаьтIамата доалахьа 15 да уж. Шоайла шерра яхь а лелаю мехкараша, вIаши гIо а ду.

Барт болаш, эшача новкъостал деш цар къахьегар бахьан долаш аьттув баьннаб цар шура яккхара шера план октябрь бетта кхоачашъе. ПланагIа хIара Iаттагара яккха езар 2327 килограмм йолча, Маликас 11 бетта яьккхар 2535 килограмм я, хIаьта цул кIеззига тIехьайнсай ПаьтIамат. ХIара ше кхоабача Iаттагара цо яьккхай 2483 килограмм шура.

Р. АУШЕВА сурт.

Доалага хьежжа

МоллагIча боахама дика пайда бергболаш да генараш. ХIаьта а хьалха севооборот тоаяра мара дIадувш дацар уж тха боахаме. ГIаддолхар уж кхедара план йича.

Иштта из нийслора юртбоахама культураш дIаера планаш увттае боахама кулгалхошта пурам а ца луш, уж тхона лакхехьара увттаеш хиннадаь. ДикагIа дола кхаш ка бола ялат, хьажкIаш, шекара свеклаш кхеяра дIалора. ТIеххьарча хана гIулакх хувцаденнад. Боахама кулгалхоша дукхагIча даькъе шоаш увттаю планаш. Из де цкъаза бокъо лу кхыметтел хозрасчетни, подрядни бригадашта а. Цудухьа тамаш е езаш хIама дац укх шера хIара гектара тIара план 12 центнер йолаш тха бригада къахьегамхоша 28,8 центнер генараш чудена хилар.

Ер я, аьнна, къайле а яц иштта из хьувкъам баккха вIаштIехьдалара. Дар фуд, тхоашта хеттача тайпара цу культурана доалде тха бокъо хилар. Совхоза директора е керттерча агронома хувцацар тха нарядаш. ХIаьта, подрядагIа болх беча тха бригада коллективе кIезига бац цу культура лакха хьувкъам кхебара фу де деза ховш бола кхаш леладераш.

Кхы а цхьа лоархIаме хIама гучадаккха безам ба. Генараш чуэцаш, царех цхьа дIакъа кхай тIа Iо ца дожаш дисац. Иштта хул тха бригаде а. Цхьабакъда, кулгашца лехьаеш генарий цхьа кий йитац оаха кхашка. Укх шера цхьадолча деношка пхи-ялх лафет гулйора уж кхай тIара. Цу гIулакхо хIара гектара тIара чуэцача хьувкъама 1,5—2 центнер тIакхетийтар.

Мукъа йолча хана гул а дале, юртбоахама культураш кхеяра кхыча кхаш леладерий опыт ювц тха коллективе. Хьувкъам алсамбаккхара доккха новкъостал ду агрономически дешаро. Иштта из деррига дергдацар подрядагIа а доацаш, хьалха санна баьча балха нарядаш увттаеш къахьегаш даларе.

С.-Б. Мусаев,
совхоза кхоалагIча бригада механизатор.

ХОЗРАСЧЕТА НИЗ

Хьалха, шу чакхдоалаш шоаш шера мел болх баьб, мел, фу кходаьд, тIеххьара мел ахча доагIаргда ха безам болаш дукха нах ухар тхо — экономисташ болча. Цхьабакъда, подряд, хозрасчет, чекови система юкъейоалаяьчул тIехьагIа наггахьа саг мара вагIац. ХIанз цу хьисапе болх беш вола хIаравар ше даьчун итог е, цунах доагIар лархIа, юртбоахама продукци яккхарга дIадодар лохдара фу де деза ховш ва. Цу гIулакха тешал деш цхьа масал да. Укх шера дIабахача итт бетта баьча балха анализ йича гучадаьлар, кхашкара балхаш деш 9,1 эзар тракторо-ди мара дIадахийта доацилга, из цифра 24,9 эзарнега дIакхоачаш хила йиш йолаш хиннаяле а. Фуд бахьан?

ГIулакх миштад аьлча, 40 процент совхоза техниках мара пайда ийца хиннабац цу юкъа кхашкара балхаш деш, хIаьта 60 процент техника производстве дакъа ца лоацаш лаьттай, эшаш йоацандаь.

Иштта из даьд кхаш леладераша юртбоахама продукци яккхарга дIадодар лохдар, цунца цхьана дукхагIа пайда бар духьа. Цу гIулакхо къаьгга хьахьокх, хозрасчето нах дика дай санна уйла еш болх бе, хIара кепиг лархIа Iомабелга.

Иштта из даь доллаше а юртбоахама балхашта юкъе дакъа ца лоацаш хиннача техниках мах, амортизационни отчисленеш яьккхача юртбоахама продукце маьха IотIакхийтар. Пайда совленна доага ца деш дисача доагорах мара балансар тхона. Цу гIулакхо хьахьокх хозрасчетагIа, подрядагIа болх хIанз а кхоачамболлаш дика вIаштIехьбаьккха ца хилар.

Ца эшаш йола техника тIадоагIача шера совхозера дIаяккха лаьрхIад.

Шовзткъа процент техниках мара пайда ийца хиннабеце а кхаш леладерашта укх шера карагIдаьннар гIадвугаш да. Масала, шоллагIча бригаде — 44 центнер, цхьоалагIча — 42 центнер, кхоалагIча — 33,5 центнер, йиълагIча — 28,4 центнер ка бола ялат чуийцар хIара гектара тIара. Цунца цхьана, шоллагIчен йиълагIчен бригадай балха хьокхамий башхалонаша хьахьокх тIеххьарча коллективо шиь таронех укх шера бизза пайда ийца боацалга. Из кхета а деш гурахьа ялат дIадера балхаш соахкарчул дуккха дикагIа чакхдаьхар укх шера йиълагIча бригаде а. Интенсивни технологе дIа ма деххара, удобренешца хьаьндаь дика кийчдаьча лаьтта, агротехнически толашагIа йолча хана дIадийра гурахьа дув ялат.

Соахка хьайбаш Iангара доахаш баьча балха анализ еш шура, дулх даккхарга дIадодачун уйла ца йича далансар тхо. ХIана аьлча, хьагучогIа, дукха даь доллаше а (во хьийкъача культурашта, доакъара чуийцарашта санна, списани елгэ дIадаьккхар, дIаьхар совлена йола машинаш, тракторaш), гIулакх лиирхIа хиннача тайпара тоадаланзар. Цу хьакъехьа совхоза керттерча зоотехникага Х. Чараевга директора М. Шовлаева хьаттар: «Сенна еза шоана хIанз хьатIакхухьаш йола барда?»

ДIауйлайича кIоарга чулоацам болаш дар директоро даь хаттар. ХIана аьлча, маша тIакхетийтара лоадама новкъостал дац бардо. Цунца цхьана, из хьатIакхухьаш бархI машина яр. Хьайбаш Iангара доахача юкъа 20 эзар сом совгIа алапи дала дезаш хулар водителашта, хIаьта доагора-смазочни материалех кхы а дукхагIа рузкъа дIадодар, ахча тела дезар машинашта технически Iунал дарах. Из деррига тIеххьара шура, дулх даккхарга дIадодачоа тIакхетар. Иштта из гучадаьккхачул тIехьагIа, барда я кхы машина яхийтанзар фермера укх шера хьайбаш Iангара доахаш. ТIеххьара боккха пайда а баьлар. Масала, соахка хьайбаш Iангара доахача юкъа центнер шура яккхарга 55 соми 56 кепиги, центнер дулх даккхарга 540 соми 44 кепиги дIадаха хиннадале, укх шера Iангара доахача юкъа шурах 31 сом, дулхах 258 сом мара дIадахийтанзар. Цу гIулакхо а къаьгга хьахьокх, подрядагIа, хозрасчетагIа болх вIаштIехьбаккхар мел пайдане гIулакх да.

Юртбоахама продукци яккхарга дIадодар лохагIа ме хул, тIех хул наьха алапеш. Цудухьа болх тоабе йиш хулийта таронаш а лех хадданза. Масала, хьайбаш леладераша ма хулла дукхагIа пайда эца гIерт доакъарах. Низ дIакхоачар ду юхе хIама ца юташ доахана из дуаргдолаш кийчде гIерташ.

Наьха балха, салаIара хьалаш тоадара хадданза йоакхо ю совхоза кулгалхоша а, СалоIача хана сага мел эшар да цIеча уголоке. Чухьа йIайха я. Дукха ха йоаццаш фински бани яьй ферме.

Социалистически яхьа итогаш хIара дийнахьа ю. Ферма контора тIа михо ловзаеш, района шурий фермай коллективашта юкъе ягIа яьржача яхьа итогех итт бетта котало яккхарах енна карара кара тела ЦIе байракх.

Уж толамаш даха ферма коллектива вIаштIехьдаргдацар, нагахьа санна кхаш леладераша доакъарца кхоачамболлаш Iалаш ца йоре. Укх шера, масала, Iангара доаккхаргдолча хIара хьайбана лаьрхIа 22 центнер доакъара единица кийчъяьй.

Б. МУРТИЕВ,
совхоза керттера экономист.

Хьадечох дог лазаш

Ши бIаь гектара тIа люцерна я тха бригаде. Укх шера пхезза хьекхар из, хIара гектара тIара 70—80 центнер моша доакъар а доаккхаш. ХIанзалца тха боахаме ца хинна хIама да из. Хила йиш а яцар. ХIана аьлча, хий дуллаш дац люцерна дIайийна кхаш. Цхьабакъда, укх шера лехар цига хий дилла йиш хулийта таро. Гумс яхача хи чура массехк насосаца хьатIа а доаккхаш, догIан хьисапе хий деттача установкашца техар. Дийнахьа малх бIайха хьежача хана пайдане доацилга а ховш, бийсани Iуйрийна сеццен бора из болх. Люцерна цкъа хьекхачул тIехьагIа, цу сахьате минеральни удобренеш товсар кхай тIа. Ха, низ кхо ца беш къахьегаш из культура иштта дика кхеярах эггара хьалха баркал ала доагIа звеньевойшта Абдулмунапов Хожина, Алхазуров ИбрахIима.

Иштта агротехнико дIа ма дехха, хIара болх ший ханнахьа беш дика хьувкъайир доакъара свеклаш а.

Гурахьа дIадув ялат соахка планал кIеззига дукхагIа мара чуданзар тха бригаде. Тхо дукха раьза долаш хIама дацар из. Цудухьа укх шера чуэцаргболча хьувкъама лард йоллаш, соахка керда хIама юкъедоаладир оаха. Гурахьа дIадувча ялата лаьтта кийчдеш агрохимлабораторе оттаяьча кхай картограммага хьежжа, цхьатарра а йоацаш, хьоаналга диллача лаьтта эсалагIа долча дукхагIа кхоачийташ минеральнии органическии удобренеш тайсар кхашка. ТIаккха аьхачул тIехьагIа ма могга тIера дIанийсдир. Цул совгIа уж деррига балхаш деш механизатораш цаIаш хилар. Цудухьа царех хIаране моллагIа агроприем гIулакх довзаш, тешаме чакхйоаккхар. Цу дерригне боккха толам а баккхийтар. ХIара гектара тIара 42 центнер ка бола ялат даьлар, план 23 центнер йолча.

Цул совгIа, лийрхIар 8 соми 63 кепиги долаш, цхьа центнер ялат даккхарга 5 соми 40 кепиги мара дIадаханзар. Цу гIулакхо боккха пайда а бир бригада коллективана. Из деррига подрядагIа болх вIаштIехьбаккхарах хьахинна беркат а да.

Кердадар юкъедоаладир оаха шекара свеклаш чуэцаш баьча балха а. Масала, укх шера духхьашха цу культура лордаш лаьрххIа йолча машинаца хьекхар, пайда ийцар шекара свеклаш чуэцача комбайнах, уж машинаш тIа йоттача подъемниках. Иштта из дар бахьан долаш хьалха хиннaчул 60 процент кIезигагIа болх бир наха хьувкъам чубахьаш.

Соахка санна дика лаьтта кийчдаь, тIадаларга диллача лакха кондици йола фу тоссаш, агротехнически толашагIа йолча хана дIадийра укх шера гурахьа дув ялат. Цо 560 гектар дIалаьцар тха бригаде. Цу дерригача кхай тIа, интенсивни технологе дIа ма дехха, минеральни удобренеш а тайсар.

Из кампани чакхйоаккхаш геттара дика къахьийгар механизатораша Аппазов Умара, Хамидов Бувайсара, Дубаев Абубакара, Баракоев Сайд-Мохьмада. ЦаI-ах балха норма ца еш ди дIадахийтацар царех хIаране.

ХIанззе а аьха, хьаьндаь, кхы мел дезар даь кийчдаьд бригада коллективо бIаьсти генараш, шекара свеклаш дIаювргйола кхаш а. ТIеххьарча культурана лаьрхIа толашагIа дола кхаш хьакъоастадаьд. Цига хий тIадоаладе йиш хулийтаргйола таронаш лехаш да тхо хIанз. Из ца дича а даргдац. Укх шера санна хьатIадоагIача аьхки йокъал отте, шекара свеклаш дIаялара план кхоачаш ца еш диса мег тIадоагIача шера а.

В. ЧИРАЕВ,
шоллагIча бригада звеньевой.

НАХАХ ТИЙША ДА

...Тахан юрта боахама цIаккха а ца нйшшача тайпара эш, хьинаре къахьегаргдола, лакха профессиональни говзал йоле, новаторски сийг боалла нах. Юрта боахама болхлой къахьегамаи бытеи хьалаш вIаштIехьдахара хадданза йоакхо, яр вай дерригача толамий эггара чIоагIагIа гаранти я. Цунна тIаерзаяь я вай планаш, хIаьта лоархIаме да уж тешшаме кхоачашъелга, аьннад М. С. Горбачева КПСС XXVII съезде къамаьл деш.

Уж дешаш ларде ийца болх бу тха совхоза профсоюзни организаце. Хьалхашка латта декхараш толаме кхоачашде нах оарцагIбахара низ дIакхоача новкъостал де гIерт боахама кулгалхошта.

ХIара кхай йисте улг оттадьдар укх шера, цу кхайна доалдер малав, планагIа а социалистически декхарегIа а мел, фу кхее еза белгалдоаккхаш йоазув тIа а долаш. Дерригача аьхки, юртбоахама культурашта доалдаьча юкъа, уж чуэцаш, прессцентро болх бир. Цунна юкъебоагIачар оттаьча хана социалистически яхьа итогаш йора, толашагIа болчар сийна къахьегама листокаш, «молнияш» арахецар, ахчан премеш телар. Деррига дIалаьрхIача итт бетта 3,5 эзар сом делар премеех совхоза кхаш, хьайбаш леладерашта, цул совгIа 260 тонн кIа а кхаьчад царга, деннад шоай доалахьа дола хьайбаш кхабара эша доакъар а. Дукххабараштa материально новкъостал дир.

Къаьстта а дукха премеш ийцар тха толашагIа болча механизатораша Эльдаров Хьусана, Такалашев Заурмакана, Мусаев Султанбая, Чираев Вахас, шекара свеклаш лелаеча Билалова Мурмана, Ибаева Диккас, Виницаева Табарика, доярк аша Ваидова Рукъэта, Усманова Марема, Ахмадов Яхас, Усманова Меднас, Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаеча Айдамирова Мингас, скотника Ахматханов Абусолта, кхычар.

Наьха социально - бытовой, салаIара хьалаш тоадара а тIеххьарча хана дукхагIа йоакхо е баьннаб совхоза кулгалхой, партийни, профсоюзни организацеш.

Масала, кхашка де деза балхаш дукха хиннадоллаше а, мукъа ха а леха, Баку, Тбилисе экскурсе баха хилар тха толашагIбола къахьегамхой, дукхачарна санаторешка, салаIара цIеношка баха мах боацаш путевкаш еннай.

Совхоза чотагIа буруя детташ мела хий хьатIадоаккхаш да Курчалой, Майртуп яхача совхоза чуйоагIача юрташка. ХIанзле ши скважина яьккхай, хIаьта тIадоагIача шера кхы пхиъ а йоаккхаргйолаш я.

Курчалое асфальт а буллаш тоаьйи Советская яха улица, иштта товергйолаш я Курчалойская яхар а.

Цу дерригне хьинар айдаьча совхоза болхлоша дика толамаш а доах. Масала, карарча пятилетка шин шера план 3100 тонн йолаш, пачхахьалкхенна хIанзле дIаденнад 4928 тонн низ болча фух дола кIа, диъ ди мара доа ца деш 180 гектара тIара чуийца дIаделар, планал 20 процент дукхагIа долаш, генараш. Дулхи шуреи дIаялара планаш сентябрь бетта 26-ча дийнахьа кхоачаш а еш, цул совгIа хIанзле 170 тонн гаргга шура, 21 тонн дулх дIаденнад.

Б. МИДАЕВ,
профкома председатель.

«Курчалойский» совхоза хьалхалаттача доярк аех цаI я укх сурта тIара Халадова Куржан. Ше кхоабача 15 бежанах хIаранегара юкъера лаьрхIача 2500 килограмм шура яьккхай цо. Шера планал 173 килограмм дукхагIа а хул из. Иштта дика хьокхамаш а гойташ цо къахьега ер ялхайтталагIа шу да.

Укх деношка дог гIоздоала цхьа хIама нийсденнад Куржана балха тIа. Цо доал ду массехк шинар дехкад. ХIанз цар даь Iасилгаш лаьрххIа даьча оагилгашка кхоабаш да. Даьчул тIехьагIа Айдамиров МухIаде кулгалдеча Iаьсий хьалкхедеча дезала звенога дIалургда. Раьза я Куржан ший Iасилгашта, хIара дийнахьеи буси 700 граммал кIезигагIа доацаш дозал IотIадетталу царна.

СУРТА ТIА: Халадова Куржан.

Р. АУШЕВА сурт.

КАГИРХОЙ ДОТТАГIА

Гудермесски районе тика чура хIамаш а йинхьа, кхы дуккха а зуламаш деш хьа ца лувцалуш лелаш зуламхой бар массехк шу хьалха. Астрахански милице школа а яьккха, Гудермесски РОВД хIетта балха венавар къона милиционер Абдулханов Султан Салманович.

Ялат тIадолаш йолча совхоза машина чу а хайша, из хехка зуламхой болхаш ба, аьнна, хоам беча, отдела начальника кабинете латтар Султан.

Ер юкъе а волаш, группа дIааранйиккхар уж хьалувца. Машин дукха гаьна ялале, цун лер лаьцар. Бакъда зуламхой кара бахка дага бацар.

Уйла е дукха ха яцар. Султан машина йоддашехьа а кузова чу тоссавелар. Цул тIехьагIа кабина чуваьлар. Шин зуламхочо шоашта юккъе Iочу а тоIаваь лака тIа урс оттадир. «Валар дага а дагIацар сона, амма уж кIаларбаргхилар дагадоаллар», — йоах Султана тIехьагIа.

Бакъда маькарей денал долаши волча зIамигача сага ка яьлар шаккхе а зуламхо кара воалаве.

Иштта дIаболабелар Абдулханова органашкара болх. Цо ший балха керттера лоархIаш дар наьха вахар, паччахьалкхен рузкъа тешшаме лораделга да.

Массехк шера болх баьчул тIехьагIа из вохийт город Ростоверча СССР МВД Академе. Балха дикка опыт а вахара хьисап а долаш волча Султана из дика дешаш чакхйоакх.

Гудермесски РОВД цо болх беча барайтта шера из дуккхача участкашка хиннав — рядовой милиционер, уголовни розыска инспектор, следователь, участкови инспектор. Шийга мел кхаьча болх ала хIама доацаш, сийленца чакхбаькхаб цо.

Цудухьа коммуниста, милице капитана Абдулханов Султана 25 поощрени я. Царна юкъе я 10 шера а 15 шера а даккха гIалат доацаш болх барах йола а «За трудовое отличие» яха а медалаш кхыяраш.

ХIаьта хIанз города Гудермеса эггара халагIйолча участке участкови инспектор ва из.

— Отделе болх беш хилча, духхьал цхьан даькъах жоп дала мара дезац хьа,— йоах Султана. — ТIаккха участке шедолчох.

Цо гIулакх деча участке яхача Л. Ивановас дийцар: «Массехк шу хьалха пхийтта шу даьнна вар са кIаьнк. Харцахьа лелача берашца дIа а кхийтта зулам даьдар цар. КIаьнк малав, фу карагIдаргдолаш ва ше техка ваьлча, Султан Салмановича набахта ца вохийташ витар са кIаьнк, хIанз визза саг хиннав са воIах, цу хана набахта вахаваларе?

Цун участкера зуламаш делга цецваллал кIезигденнад цо болх беча юкъа. Даим участкерча кагирхошта юкъе хул капитан. Тайп-тайпара спортивни секцеш я Султана кулгалдеш, дукха кагирхой чулоац цар.

Дукха говзалаш йоахк Султанах шийй профессел совгIа: цунна хов урсташ дахка, гитара, балалайка, чIондирг лакха.

Советий Iаьдал оттача а, чIоагIлуш доагIача а шерашка моттигерча контрреволюционерашца, кердачун моастагIашца лира къовсам лоаттабеш, Шалински района ЦIонтарой яхача юрта кердача вахаре юхьиге лаьттача юрта Совета секретарь хиннача шийй дас дувцаш дукха хезадар Султана. Сел хала чIоагIдаь Советий Iаьдал, революце деннар хьамсара лораделга шийи вахарца дийзад цо.

Нохалаш вIаши дувзаш йола зIы я истори. Из истори книжкаш тIара а доацаш, шийй даьгара Салманагара, дайзад Султана. Цудухьа цунна из шозза дезагIа а хет. Из хила деза милице капитанага Гудермессерча исторе музеяца бувзам тассийтар а. Из хьакхоллача цо хьинаре дакъа лоаца ялхлагIа шу да. Шийй участкера кхувш боагIараш а юкъеувз цо цу балха.

Иштта ва-кх милице капитан, эздий оамалаш йола, денале зIамигсаг Абдулханов Султан Салманович.

Х. АУШЕВА.
В. РУКМАНОВА сурт.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

РЕАЛИЗМИ ХЬАЬКЪАЛИ КОТДАЬЛАР

Советско - американски паччахьалкхенашта керте латтараш вIашагкхетар историе чухь йоккха белгало йола событи хинна дIаэттад. Ха дIайодаш из вайна дIагаьна ме доал дикагIа бIаргагуш дIаотт из бакъдар. Къаьнара кица да: гаьнара хьежача дукхагIа гу, яхаш. ВIалла лаьгI ца луш дунен кепайоазоно еча комментареша цIаькха а бакъду из. Дунена тIехь-тIехьагIа дикагIа йовзалу алхха юкъарчал доаццаш йолча итогий берригa боарам байза ца Iеш, гаьнардар чулоацаш йола дунен кхелий тIехьаленаш а. «Фу дувцаргда наха, масала, 50 шу даьлча? — иштта хаттар увттаду «Асахи» яхача японски газето. — 1987 шера декабре хинна советско - американски вIашагIкхетар исторе чухь гола теха моттиг хинна дIаэтта хиларах дувцаргдац - теш, лаьттара ядерни герзаш кIезигдара тенденци цо дIайолаярах, Малхбузеннен Малхбоаленнен юкъе цхьана леладу гIулакхаш дегIадоаладелга хьалхьоадарах, нах кхераш хилар кIезигдарах, кхыйола машара ха царна хоялларах дувцаргдац-теш»?

Хетаргахьа, цу дешаша хьахьокх планета тIарча чIоагIагIа йолча шин паччахьалкхен кулгалхошта юкъе хиннача переговорех бIарчча хьахиннар, цар хьахьенхад къамаьлаш дарах хьахинна вай догдаьхаращ. Керттера царех хьахиннар - физически а реальни а ядерни арсеналаш кIезигьяр. Цу хьакъехьа бахь барт — адамлено ядерни герз дIададакkхара тIехьа дукхача хана лоаттабаьча къовсаме хьаькъал котдалар да. Советски телевидене гIолла ше къамаьл деш М. С. Горбачева белгалдаьккха ма хиллара, «селхан а тIехь дукхханешта из утопи я моттар. Тахан из факт хинна дIаэттад».

Ховш ма дий, хIанзалца хьа ядерни герз дIахо Iоаделга цхьаккха бахьан доацаши нах боабеши хIама хилар миллионаш болча наха кхетадаьча бакъдолча хIамах реальни политика фактор е мегадоацигла — Лаьттан тIа хIанзе а йолаш я 60 эзар ядерни боеголовок.

РСД а РМД а дIаяхара Договоро чIоагIа хIама кхетийтай кхерамзлен доктринаш оалаш ярашта, хIаьта, ховш ма хиллара, цар ларде латтар цхьа принцип я: ракеташ дукхагIа ме хул, дикагIа хургда, яхар. Цу тайпарча хабараштa дискридитаци яра тIехь - тIехьагIа дукхагIа лоархIам болаш я Советски Союзо дIакхайкаяь кхоачам хилал йолча оборона принцип. Вайна иштта хетара бахьан да, селла дукха хIанзарча тайпара дола герз Iоадар цхьа хьаддача этапе кхаьчача цхьаккха а дош доацар хиле дIаотташ хилар. Паритет яхилга ерригача позицешка арифметически нийсхо я, яхилга дац. Договор аьттув болаш да Европана, хIана аьлча цун территоре тIа дIанийсьаь е цунна тIахьожаяь латта дикка дукха ядерни ракеташ дIайоахандаь. Цудухьа кхетадеш да соглашенена кIал кулгаш яздаьчул тIехьагIа Дане премьер - министра Харлем Брундланда аьнна дешаш: «тхо гIаддаха а аттача даьнна а да». Договор вай мехка а аьттув болаш да, хIана аьлча цо из мукъабоакх, масала, цунна а цун союзникашта а тIахьожаяь латтача, 8—10 минот мара ха ца эшаш кхета йиш йолча «Першинг-2» яхача американски ракетех. Из да нападене хьакъехьа сигнал хилча, из бакъдий хьажа а агрессора духьала доаггIаш дар де а Советски Союза алхха 2—3 минот мара эшаргьяц, яхилга. Цу тайпара хьал кхераме хургдар, дерригача дунен тIа катастрофа хила тарлуш хIама из доландаь.

Шин классагIа йола ракетно - ядерни системаш цIенъаь дIаяхар ше бокхха лоархIам болаш хIама дале а кхы бокхагIа лоархIам болаш я герзаш дIадахара даькъе хьаеллалуш йола перспективаш. Массанена а къаьгга ховш да из чакхдоаккхилга чIоагIа чоалхане гIулакх хилар. Бакъда чакхдоаккхалургдолаш да. Уж перспективаш хIанз дунен общественноста теркама юкъамоттиге отташ латт. «Руде право» яхача чехословацки газето белгалдаьккха ма хиллара, «Эггара хьалхара гIа баьккхаб, Договора кулгаш яздаьд. хIанз керттердар — дIаболабаьча наькъа тIара ца довлар».

Фу найслургда вайна цу новкъа? Укх тайпара белгалъяьккхай цунна тIехьайоагIа этап Ф. Кастрос: кулгаш яздаьча Договорах «стратегически ядерни герзаш 50 процент кIезигдара хьакъехьарча хургйолча соглашене преамбула хила тарлу». Шинна мехка делегацешта Женеве инструкцеш еннай цу тайпара соглашени кийчьяра тIехьа болх бе, аьнна. Цхьабакъда царна хьалхашка йоккхий халонаш оттаргья. Эггара чIоагIа духьалдаргда герзаш Iоаделга космосе даккха, противоракетни оборонах дола 1972 шерара Договор доха а деш стратегически оборонни инициатива оалаш яр чакхьакка ВIашагIкхийтта Штаташ гIерташ хилар.

Хьалхарча плане увттаю, хIанз теркал ца еш йита Малхбузенна тIехь - тIехьагIа халагIа дола герзаш дIадахара кхыйола проблемаш. Дунен общественносто тIатеIIа хьадех химически герзаш дIадахара, Европе моллагIдар санна дола герз кIезигдара, ядерни тохкамаш совцадара дешаш къоастаделга.

Вашингтонски вIашагIкхетара лоархIам, бакъдар аьлча, духхьал военни аспект йолаш хинна Iац. Масала, Польша кхыча мехкашцарча гIулакхий министра М. Ожеховске дешаща аьлча, цунах хьахиннараша «дикка доккхача даькъе гарггарча массехк шера дунен халкъашта юкъера хьал белгалдергда». КIал кIийле йоацаш дац дунен общественносто ВIашагIкхетар а Договор а «Хувцамаш хилара психологически лоархIам» болаш лерхIилга. Дунен тIа дегIабоагIаш, латт Малхбоаленней Малхбузеннеи юкъерча гIулакхашка «шийлача тIемах» юхедисараш цIендаь дIадахара, СССР-ая США-нех юкъера цхьана леладу гIулакхаш шердара тIехьара низбола болам. Дии бийсен санна цаI шоллагIчунца хувцаш антисоветски кампанеш лелаеш хиннача мехкашкарча общественноста уйлаш хувцаялар а чIоаггIа холуш да. Из иштта долга хьахьокх укх хIамо: общественноста фу хет хьожаш США телекомпанеша давча хаттарашка хьежача, 82 процент болча американцаша лерхI паччахьалкхенашта керте латтараш вIашагIкхетаро шин мехка юкъера гIулакхаш лоархIамеча позитивни моттигашка кхоачадаь долаш. Дагадехача кхоачам ба, мел чIоагIа безаме моаршал хеттар американцаша советски кулгалхочунга цун визит йолча хана!

Вай чоалханечен вIащдухьленаш йолаш долчен дунен тIара глобальни политически климат хувцалуш йоагIа, хувцалу дикагIча оагIорахьа. Из бахьан долаш хьахул политике реализми хьаькъали котдалара кхы а дикагIдола хьалаш. СССР-хи социалистически содружества кхыча мехкехи аьлча, Варшавски Договора юкъе дакъалоацача паччахьалкхений вежарашха йолча партей кулгалхоша 11 декабре Берлине вIашагкхийттача хана цIаькха а чIоагIдир шоаш машар чIоагIабара гIулакха мутIахьа хилар, адамлен вахара юкъера тIом хургбоацаш дIабаккхара де мел могар де кийча хилар.

АСЕАН: ПОЗИТИВНИ ПОТЕНЦИАЛ

ДIадахача кIиpагIа Филиппинай столице Маниле хилар Къулба-Малхбоалерча Азен паччахьалкхений Ассоциаце (АСЕАН) лидерий вIашагIкхетар. АСЕАН членаш я Бруней, Индонези, Малайзи, Сингапур, Таиланд, Филиппинаш. Цига тIайийцача Манильски Деклараце тIа, кхыча документаш тIа хьахьекхад, кхераме ядерни катастрофа ца хилийтара де мел могар сихха данза дарггдоацилга дерригача дунен тIа тIехь-тIехьагIа чIоагIагIа наха кхетадеш хилар. ВIашагIкхетаре дакъалоацаш хиннараша бокха хам бир гаьна кхетар юкъерча боараме а кIезигагIа а дола ракеташ дIаяхарах долча Вашингтоне кулгаш яздаьча советско - американски Договора. Цар белгалдаьккхад цу документа кIал кулгаш яздаро Къулба - Малхбоален Азе ядерни йоаца зона хьаяра АСЕАН-а ший низашта а керда импульс яла тарлуш хилар, хIаьта из хургдар «герзаш массане а цIендаь а дIадахара деча гIулакха регионально юкъехьош дола дакъа». Цу тайпара дона хьаярах хургбар машара, паргIатон, нейтралитета регион Къулба-Малхбоален Азех хьаяра идея чакхъяккхара баькха лоархIаме гIа. Ассоциаце лидераша дукха ха йоаццаш Кампуче Министрий Совета председателя Хун Сена принцаца Нородом Сианукаца Франце хинна переговораш лаьрхIай Кампучена гонахьара конфликтни ситуаци политически наькъаца къоастаяр духьа баькха эггара хьалхара гIа санна.

ЧIоагIа лоархIаме хIама санна тIайийцай Маниле вIашагIкхетара председателa Филиппинай президента К. Акино адресагIа КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева яхьийта послани. Белгалдаьккхад, АСЕАН мехкий конструктивни предложенеех Советски Союза дикка боккхача лоархIаме позитивни потенциал гуш хилар, уж практически чакхъяхаро Къулба - Малхбоалехьарча Азера хьал тоадара юкъедихьа лоархIаме дакъа а хургхилар.

Ассоциаце мехкий конструктивни позици, цу организаце гIулакхашта хьалха лелха Iемача гIозараштa башха чам болаш хиннаяц: Вашингтон «саготдеш» йола-м дукха ха а я регионе ядерни йоаца зона хьае АСЕАН мехкаш гIерташ хиларца дувзаденна Филиппинащкарча Кларк—Филди Субик-Бейи яхача ший йоккхийча тIема базай кхелашта. Уж ший Азера форпосташ ца талхийта гIерт из. Цу гIулакха цунна мутIахьа я официальни Токио.

Маниле йийцай экономически проблемаш а. АСЕАН мехкаша уж кхоачашъеча белггала толамаш даьха дале а, бIарчча хьайийцача хьал хIанз а чоалхане долаш дус. Царна тIалатта хала хIама да дуккхача дегIадоагIача мехкашта а санна арахьара доахка декхараш, дегIадаьхкача мехкий оагIонгахьара лелаю дискриминации протекционизми, капиталистически дуне корзагIдоахаш йола валютни биржовни хоршаш. Духхьал из бахьан долаш дар вIашагIкхетаре дIаюха лелаю торговлин промышленно - экономически цхьана гIулакхаш леладари дикка шердара, Тихоокеански регионерча паччахьалкхенащцара цар экономически бувзамаш дегIадоададеча гIодара лаьрхIа йола договоренносташ. Цунца дашха доагIаш да капиталистически партнерий рынкашка АСЕАН паччахьалкхений продукци дукхагIа кхачийта гIертилга а, арахьарча цар торговле боарам 22,2 процент болаш йола Япони эггара хьалха а йолаш.

Маниле вIашагIкхийттача юкъе дакъалоацаш хиннараш тIехьа болаш дола Азиатско - Тихоокеански бассейна мехкашта юкъе цхьатарарча бокъонехи вIаши гIойла йолча тайпарей шерра гIулакхаш леладар — цу йоккхача регионе халкъашта юкъера гIулакхаш тоадара хиланза даргдоаца хIама да. Цу тайпара цхьана гIулакхаш леладаро тешам чIоагIбарга а халкъаща дIа-юха дувцар дикагIа кхетадарга а дуг гIулакх, тIема кхерам дIабаккхара йола гаранти а хул цунах.

Валентин ВАСИЛЕЦ,
Аскольд БИРЮКОВ.
(ТАСС).

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕПРОГРАММА

22 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — «Ший къаьстта декхар дола отряд». Художественни фильма премьера. 3-гIа сери.
9.45 — «Машараи прогрессеи духьа». Документальни фильма премьера.
10.15, 16.00, 17.15 — «Кердадараш».
16.15 — Энергетика Денга. «Никъ харжар». Телевизионни документальни фильм.
17.20 — Теоре дешаш.
17.50 — С. Рахманинов. «Гургалаш». Хора солисташтеи симфонически оркестраи лаьрхIа симфонически поэма.
18.30 — «Поэзен минуташ».
18.35, 23.20 — «Тахан дунен тIа».
18.50 — Радикальни реформан наькъашка.
19.20 — Хоккей. «Известия» яхача газета призах дунен халкъашта юкъера турнир. Шведе сборни — СССР сборни. 2, 3-гIеи периодаш.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — Андрей Вознесенский. «Мысли вслух».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Велосипеда тIа вагIа саг». Документальни фильм.
8.35, 9.35 — Истори. 10-гIа класс.
9.05, 13.25 — Французски мотт. Iомабу 1-гIа шу.
10.05 — СПТУ дешархошта. Юкъара биологи.
10.35, 11.40 — Биологи. 5-гIа класс.
10.55 — Iилма - довзийтара фильм.
11.10 — А. Прокофьева поэзи.
12.00 — «Срок давности». Художественни фильм.
13.55, 23.35 — «Кердадараш».
16.25 — «Кердадараш» (гIалгIай меттала).
16.30 — «Сергей Эйзенштейн. Постскриптум. Чудигара дош». Документальни фильм.
17.00 — «Резервех дикагIа пайда эца». Энергетика Денга (нохчий меттала).
17.25 — «Дунен халкъашта юкъера хьал» (гIалгIай меттала).
17.40 — Мультфильм.
17.45 — «Тахан — Энергетика Ди».
18.10 — Фильм-реклама.
18.15 — «Нохч-ГIалгIайче». Информационни программа.
18.30 — Хоккей. «Известия» яхача газета призах дунен халкъашта юкъера турнир. Шведе сборни — СССР сборни. 1-гIа период.
19.10 — Концерт.
19.30 — Ритмически гимнастика.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «...Ялхайтта шу даьннеи бокххагIеи».
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — «Хьоалчагiа ду ди чIоагIде деза». Художественни фильм.
23.20 — «КхартIоIа баь цхарал». Документальни фильма премьера.

23 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — «Ший къаьстта лоархIам бола отряд». Художественни фильма премьера. 4-гIа сери.
9.55 — «Тхоца хьаде, оаха санна хьаде, тхол дикагIа хьаде».
10.55, 16.00, 16.40 — «Кердадараш».
16.10 — И. Гайдн. Концерт.
16.45 — «Сердал дукхагIа». Документальни фильма премьера.
18.15 — «Вай беш».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Бийса». Мультфильм.
19.10 — Радикальни реформан наькъагIа.
19.40 — «Ший къаьстта лоархIам бола отряд». Художественни фильма премьера. 4-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — Концерт. Перерыв йолча хана (22.50) — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Итт шу даьнначул тIехьагIа». Документальни фильм.
8.35 — М. Лермонтов — литератор.
9.30, 13.40 — Немций мотт. Iомабу 2-гIа шу.
10.05 — СПТУ дешархошта. Астрономи. Галактикаш.
10.35, 11.40 — Юкъара биологи. 9-гIа класс.
11.05 — М. Луконина поэзи.
12.10 — «Хьоалчагiа ду ди чIоагIде дезаргда». Художественни фильм.
14.10, 23.20 — «Кердадараш».
14.15 — Кировски телевидене программа.
16.20 — «Кердадараш» (нохчий меттала).
16.25 — «Московски Кремль». Документальни фильм.
16.50 — Атеистически темаех (нохчий меттала).
17.00 — Iилма - довзийтара фильм.
17.15 — Болама кхерамзле.
17.30 — «Рериха дунен байранх». Документальни фильм.
17.40 — «Парторганизацешка отчеташ» (гIалгIай меттала).
17.55 — Фильм-реклама.
18.00 — «Нохч-ГIалгIайче». Информационни программа.
18.15 — Дунен музыкальни культура гензера.
19.00 — Баскетбол. Европа чемпионата хержа матч. СССР сборни — Франце сборни. Перерыв йолча хана (19.40) — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.40 — Илли оалар РСФСР халкъа артистка М. Владимирова.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — «Случай из газетной практики». Художественни фильма премьера.

24 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — «Ший къаьстта декхар дола отряд». Художественни фильма премьера. 4, 5-гIа сереш.
11.00, 16.00, 17.30 — «Кердадараш».
16.15 — Гаьннарча къулбаседени Гаьннарча Малхбузени халкъий къаман искусства цIей.
16.45 — «...Ялхайтта шу даьннеи бокххагIеи».
17.35 — «Новатораши консерватораши».
18.35 — «Командарм». Документальни фильма премьера. «Уж хьалхара хиннаб» яхача циклацара. Советски военачальниках И. П. Уборевичах.
18.45, 23.20 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Мультфильмаш: «Безам а бац дерг а дац», «Футтаройна». (РСФСР).
19.20 — Радикальни реформан наькъагIа.
19.50 — «Ший къаьстта лоархIам бола отряд». Художественни фильма премьера. 5-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — «Тхо долча Останкине».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Юртбоахам». Киножурнал.
8.35, 9.35 — Iалам Iомадар. 4-гIа класс.
8.55 — «Даьлаш нах санна». Iилма - довзийтара фильм.
9.05, 13.55 — Испански мотт, Iомабу 1-гIа шу.
9.55 — «Антибиотикаш — унахIено лоралра». Iилма-довзийтара фильм.
10.05 — Эрсий искусство. Дахчан зодчество.
10.35 — М. Е. Салтыков-Щедрин. «Фаьлгаш». 9-гIа класс.
11.05 — «Плазма вахарцара цхьа юкъ...». Iилма-довзийтара фильм.
11.15 — Лыжни спорт. Ерригсоюзни яхьаш.
12.25 — «Случай из газетной практики». Художественни фильм.
14.25, 23.00 — «Кердадараш».
17.00 — «Кердадараш» (гIалгIай меттала).
17.05 — «Спортивни вахар» (нохчий меттала).
17.40 — Фильм-реклама.
17.45 — Хьайбаш леладар — къахьегама фронт» (гIалгIай меттала).
18.05 — Документальни фильм.
18.15 — «Нохч-ГIалгIайче». Информационни программа.
18.30 — «Шоана гIулакх дер ВАЗ».
19.00 — «9-гIа студи».
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Массанена а хIараненa а». «Радикальни реформан наькъагIа».
20.45 — ДIалокхар Э. Грач.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — «У кромки поля». Художественни фильм.

25 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — «Ший къаьстта декхар дола отряд». Художественни фильма премьера. 5-гIа сери.
9.45 — «Сигалеи лаьттеи». «В. Чкалова вахарцара итт шу». Документальни видеофильм.
10.50, 16.00, 18.10 — «Кердадараш».
16.15 — Философски беседаш. «Герга истол».
17.00 — «Сакъердаме старташ».
17.45 — Мультфильмаш: «Масленкинера етт», «Кутхи дехкийн» (РСФСР).
18.15 — «Хьежар». Р. Рождественске стихашта йилла М. Таривердиева мино опера.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Радикальни реформан наькъагIа.
19.20 — «Лариса». Документальни фильм.
19.40 — Л. Шепитько фильмаш телеэкрана тIа. «Йовхал».
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — «Белеет, белеет, белеет...».
23.00 — «Интерсигнал».
23.30 — «Взгляд». Сайрийнара информационно - ашарий программа.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Беха ала». Документальни фильма премьера.
8.35, 9.35 — Географи. 8-гIа класс.
9.05, 13.50 — Английски мотт. Iомабу 2-гIа шу.
10.05 — Iилма - довзийтара фильмаш: «Эрсий Iа», «Хоржам».
10.35 — Истори. 7-гIа класс. Иван Грозне эпоха.
11.05 — «Литейни цехе — МДН». Iилма-довзийтара фильм.
11.15 — Лыжни спорт. Ерригсоюзни яхьаш.
12.40 — «У кромки поля». Художественни фильм.
14.20, 23.15 — «Кердадараш».
14.25 — «Компьютерцара къамаьл».
16.20 — «Кердадараш» (нохчий меттала).
16.25 — «Кино совгIата». Документальни фильм.
16.45 — «Литературни пIаьраска».
17.10 — Фильм-реклама.
17.15 — «Къахьегама ресурсаш: пайда эцара проблемаш» (нохчий меттала).
17.40 — «Йистошкара Iа». Документальни фильм.
17.50 — «Грани самостоятельности». ГрозНИИ хозрасчетах.
18.15 — «Казбек» принимает бой». Теледувцар.
18.30 — «Нохч-ГIалгIайче». Информационни программа.
18.45 — «Души прекрасные порывы». Вежарий Димаевгlар творчествах.
19.25 — Гандбол. СССР чемпионат. МаIанах. СКА (Минск) — ЦСКА.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «СелаIад» яхача халкъа творчества телепрограммай дунен халкъашта юкъера фестиваль. Фишера хора — 40 шу».
20.40 — «Форда йистера музей». Документальни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — Доазол дехьарча фильма экран. «Шантаж». Художественни фильм. (Румыни).

26 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — «Хьасташ».
9.10 — «ХIана, сендухьа». Бераштa лаьрхIа передача.
9.40 — «Къайле сенца я?». Документальни фильма премьера.
10.15 — «Саг. Лаьтта. Вселенни».
11.00 — Дизза къамаьл. «ХIара деннара гIулакхаш».
12.30 — Инде фестиваль СССР-ре.
12.55 — «Массанена а хIараненa а».
13.25 — Мультфильмаш: «Нани. Iомае», «Снегурята». (РСФСР).
13.45 — «Социализма мехкашка». Телевизионни журнал.
14.30, 23.45 — «Кердадараш».
14.40 — «СелаIад» яха халкъа творчества телепрограммай дунен халкъашта юкъера фестиваль. «Вокхха саги Кореллаи». (Греци).
15.15 — «Гушдар — теша хала дар».
16.15 — «Бегаштаи бокъонцеи».
16.45 — ДIалокх РСФСР халкъа артиста В. Крайнева (фортепиано).
17.00 — «Резонанс». Советско-американски ланкхарча боарам тIа вIашагIкхетара итогашка.
18.15 — «Шераш. Ноахалаш. Иллеш». Ашарий программа.
19.15 — Кинопанорама.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.

ШОАТТДЕН САЙРИНА.

21.50 — Шо хьех варьетте «Тропикано» (Куба).
23.05 — Бокхийчарна мультфильмаш.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.20 — «КIаьни, говр. Гергоглы».
8.30 Ритмически гимнастика.
9.00 — «Iуйрийнара почта».
9.30 — Дунен художественни культура. У. Хогарт. «Возрождене эпоха Европейски искусство».
10.35 — «Мода хьалхайоахар малав?». Телевизионни документальни фильма премьера. 3-гIа фильм. «Модан оаз».
11.00 — Латвийски ССР профтехобразоване культура ЦIен «Гетве» яхача ансамбла выступлени.
11.15 — Лыжни спорт. Ерригсоюзни яхьаш. 5 км. Кхалнах.
12.10 — «Катастрофа е бокъо лац». Субтитрашца художественни фильм.
13.30 — КВН. Московски Паччахьалкхен университетеи Днепропетровски Паччахьалкхен университетеи командай вIашагIкхетар.
15.50 — Документальни фильм.
16.25 — «Нохч-ГIалгIайчен кIира».
16.35 — НГIАССР Гостелерадио ансамбла концерт.
17.05 — Фильм бераштa. «Голубая стрела». (Польша).
17.55 — «УнахцIено».
18.40 — Хоккей. Дунен кагирхой командашта юкъера чемпионат. ЧССР сборни — СССР сборни. 2, 3-гIеи периодаш. Перерыв йолча хана «Хьай могаш хила безам бале».
20.05 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.20 — Концерт.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — Доазол дехьарча фильма экран. «Дошо маьха». Художественни фильм.
23.10 — «Кердадараш».

27 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.15 — «Спортлото» тираж.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Аз гIулакх ду Советски Союза!».
11.00 — «Iуйрийнара почта».
11.30 — «Никъ берий клуб».
12.30 — «Ашарий киоск».
13.00 — «Юртара сахьат».
14.00 — «УнахцIено».
14.45 — Концертни студе Останкино СССР халкъа хьехархочунца, Черкасски областа Сахновски юкъерча школа директорца А. А. Захаренкоца вIашагIкхетар.
16.20 — «СелаIад» яха халкъа творчества телепрограммай дунен халкъашта юкъера фестиваль. «Дабынера хьоалчагIа». (Румыни).
16.50 — «Фаьлг болча хьоашалгIа». «Ледяная внучка». Художественни фильм.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — Советски милице самодеятельни художественни творчества коллективий концерт.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — «Футбольни обозрени».
22.50 — «Кердадараш».
22.55 — «Размышления в стиле «Ретро». Азербайджански ССР халкъа артист Тофик Кулиев. Бакура передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дIаотта».
8.20 — «Дошо маьха». Художественни фильм.
9.40 — Дунен музыкальни культура гензера. Р. Щедрин.
10.40 — Украински телевидене программа.
11.40 — Лыжни спорт. Ерригсоюзни яхьаш. 30 км. МаIанах.
13.40 — Мультконцерт.
14.15 — «Камера дунен чу хьеж».
15.10 — «СелаIад» яха халкъа творчества телепрограммай дунен халкъашта юкъера фестиваль. «Вокхха саги Кореллаи». (Греци).
15.45 — «Хьайбай дунен тIа».
16.45 — Оперни сцена говзанчий гала-концерт.
18.00 — «ЦаI, шинъ, кхоъ...». Телевизионни документальни фильм.
18.20 — Композитора В. Кривилова иллеш. Фильм-концерт.
18.40 — Реклама.
18.45 — «КхувшвоагIа ха». Художественни фильм.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Хьай могаш хила безам бале».
20.30 — Волейбол. СССР чемпионат. МаIанах. ЦСК — Искра (Одинцова).
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — «Серафим полубеси кхыбола лаьттан тIа бахараши». Художественни фильм.
23.15 — «Кердадараш».

РАДИОПРОГРАММА

22 ДЕКАБРЬ
ЭНЕРГЕТИКА ДИ

6.40 — «Юртара Iуйренаш».
6.55 — Передачай программа.
6.59 — 7.00 — Объявленеш. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 9.00 — Лирически иллей концерт.
9.15 — Энергетика дегIаахара перспективаш, (нохчий меттала).
9.30 — 10.00 — «Къона заманхо» (гIалгIай меттала).
15.15 — 15.45 — Энергетика хетадаь концерт.
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — «Ца малар — вахара норма» (гIалгIай меттала).
16.16 — 17.00 — Ашугий иллеш.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 — Объявленеш.

23 ДЕКАБРЬ

6.40 — «Специалиста хьехамаш». «Из хIаранена ха деза». Ветеринарни Iилмай кандидата Б. Дикаева беседа (нохчий меттала).
6.55 — Передачай программа.
6.59 — 7.00 — Объявленеш. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 9.00 — ДIалокх Рамзаева Бирлантеи Ташаева Марьямеи.
11.15 — «Кердача тайпара доал де Iомавала веза» (гIалгIай меттала).
11.30 — 12.00 — Концерт.
15.15 — «Цхьан дезале» (гIалгIай меттала).
15.35 — 15.45 — «Ден темаех» (нохчий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (нохчий меттала).
16.15 — 17.00 — Халкъа мелодеш.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 — Объявленеш.

24 ДЕКАБРЬ

6.40 — «Юртара вахар» (гIалгIай меттала).
6.50 — 7.00 — «Юха а увзаш дегIаахар сихдар». Объявленеш. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.35 — 9.00 — Литературни Нохч-ГIалгIайче (нохчий меттала).
9.15 — 10.00 — Концерт.
11.15 — «Цхьаннха вицвеннавац цхьаккха дицденнадац». Фронтовикий дагалоацам (нохчий меттала).
11.30 — «Ханал хьалхабуалараш» (гIалгIай меттала).
11.45 — 12.00 — Юбилейни шу наькъадоаккхаш.
15.15 — 15.30 — Музыка.
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — Юрта боахаме хьалхалаттачарна хетаяь программа.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — Объявленеш.
18.40 — «Вахари дин» яха радиожурнал (гIалгIай меттала).
18.55 — 19.00 — Музыка.

25 ДЕКАБРЬ

6.40 — «Юртара Iуйренаш».
6.55 — Передачай программа.
6.59 — 7.00 — Объявленеш. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — «Интернационализм — вай вахара закон» (нохчий меттала).
8.50 — 9.00 — Реклама.
9.15 — 10.00. Концерт.
11.15 — 12.00 — «Халкъий — вежарий музыка» яхача циклера передача.
15.15 — 15.30 — Къахьегама сийле хестаеш дола мугIараш (гIалгIай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — Перестройна: гIулакхаши проблемаши (гIалгIай меттала).
17.31 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — Объявленеш.
18.40 — 19.00 — «Анонс».

26 ДЕКАБРЬ

6.40 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).
6.55 — Передачай программа. Хаоттам.
6.59 — 7.00 — Объявленеш. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 8.45 — Объявленеш.
10.15 — 10.40 — Радиоладувгlархой хаттараштa жоп лу НГIАССР бувзама производственно - технически управлене начальника Хаит Абрам Захаровича.
11.00 — «Хьона, Даймохк, салтечун дог».
11.30 — 12.00 — «Кердача шерара калейдоскоп».
12.40 — «СалоIама минуташ» (нохчий меттала).
13.00 — 13.15 — Грозненски района Ленина цIерагIча колхоза механизатора Н. Шахтамирова хетадаь музыкальни радиооткрытка.
15.15 — «Дена, са илли». Музыкальни передача.
16.00 — «Болх беш я бригадни подряд» (нохчий меттала).
16.15 — 17.00 — «Кавказа Iуйренаш» яха радиожурнал.
18.00 — 19.00 — «Музыкальни почта».

27 ДЕКАБРЬ

7.15 — Республикански газетий обзор.
7.30 — Передачай программа.
7.35 — 7.40 — Объявленеш. Хаоттам.
8.25 — 9.00 — «Шоана дукха еза ашараш».
11.20 — 12.00 — КIиранден музыкальни программа.
15.15 — 15.30 — Практически гIулакхий ха (гIалгIай меттала).
16.00 — «Школьни глобус».
16.30 — 17.00 — «Къона смена» (нохчий меттала).
18.00 — 19.00 — Иллеца доттагIал долчарна хетадаь концерт.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; оехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийнв вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностей транспортев — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-53-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ02563. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4332.